

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Băncescu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Telegraful Românul

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 150

SIBIU

15 octombrie
și
5 noiembrie

Nr. 39—42

2002

Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir

— 26 octombrie —

pus la multe cazne. În Tesalonic s-au organizat atunci lupte cu gladiatori, în cercul orașului, în onoarea împăratului Galeriu. Un tânăr cu numele Nestor a venit în temniță la Sf. Dimitrie și i-a cerut ajutor și binecuvântare pentru a se lupta cu un om deosebit de mare și de puternic, un uriaș am spune noi, cu numele de Lie, cel care omorâse mulți creștini în lupta din arenele orașului. Nestor s-a avântat în luptă și chemând în ajutor pe Dumnezeu cel adevărat. L-a biruit, asemenea lui David pe Goliat, pe tiranul Lie.

La auzul acestei vești, împăratul Galeriu s-a înfricat și a poruncit ca să fie ucis cel care l-a întărit cu rugăciunile sale pe Nestor și anume Dimitrie. Soldații s-au dus noaptea în temniță și l-au aflat pe sfânt în rugăciune iar acesta, ridicându-și mâna, a lăsat să fie străpuns cu o suliță în coastă, la fel ca și Stăpânul său, Mântuitorul Hristos, pe Crucea Golgotei. Așa și-a dat sfântul său suflét în mâinile Creatorului Sf. Mucenic Dimitrie, iar la scurt timp a primit cununa muceniciei și tânărul Nestor după cuvântul sfântului.

Trupul sfântului Dimitrie a fost luat de creștini și îngropat mai întâi la Tesalonic, apoi moaștele sale au fost duse la Sirmium, ca pe urmă să fie aduse din nou în marea bazilică bizantină ce-i poartă numele din centrul Tesalonicului, unde se află și astăzi. Cercetări mai noi au emis și ideea că Sf. Dimitrie ar fi fost cleric, fiind hirotomit diacon al bisericii din Sirmium, azi Mitrovița din Iugoslavia și că ar fi fost martirizat pe vremea lui Dioclețian (284-305), iar moaștele sale ar fi fost aduse apoi la Tesalonic într-o zi de 26 octombrie.

Oricum, Sf. Mucenic Dimitrie rămâne în istoria Bisericii Creștine ca unul dintre marii apărători ai credinței și ca o icoană a vitejiei și a biruinței asupra păcatului și asupra lumii păgâne.

El ocrotește în chip nevăzut întreaga lume creștină din Răsărit și din Apus care-l cinstește deopotrivă și a rămas peste veacuri ca un ideal de întru chipat pentru fiecare creștin și mai ales pentru oricare tânăr în drumul său spre desăvârșire.

Numele său este purtat cu dragoste de către creștini, icoana sa împodobește sfintele lăcașuri de închinare, iar el a devenit în același timp și patron al armatei române alături de Sf. Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință.

Numele de Dumitru provine din limba greacă de la cuvintele *gea*-pământ și *mitir*-mamă, deci „mamă a pământului”, apelativ atribuit zeiței belșugului - Demeter.

În popor, sârbătoarea este cunoscută și sub numele de Sămedru, de la cuvintele străvechi latine: *Sanctus Demetrius*.

Fie ca pomenirea lui de peste an să ne însuflească și nouă credință, nădejde și dragoste precum și voință de a lucra cu sânge la mântuirea și la desăvârșirea noastră sufletească. AMIN.

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar, Sibiu

Violența și depășirea ei

— simpozion interconfesional la Sibiu —

Între 7 și 10 octombrie s-au desfășurat la Sibiu lucrările sesiunii de studii pe tema: „Violența și depășirea ei”, organizate de Facultățile de teologie ortodoxă și evanghelică din Sibiu și Facultatea de teologie din Berna. De peste șase ani de zile există un parteneriat între cele două facultăți de teologie si biene și facultățile de teologie din Berna (evanghelică și vechi-catolică), parteneriat ce s-a concretizat prin schimbul de doctoranzi și profesori pentru perioade scurte.

Grupul de studenți și profesori din Berna (Baumann, Dietrich, Lienemann, George) a sosit sâmbătă, 5 octombrie în Sibiu. După participarea la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană a avut loc întâmpinarea oficială a oaspeților în sala profesională a Facultății «Andrei Șaguna». La *Te-Deum*-ul oficiat în Capela Facultății de Teologie Ortodoxă, teologii evanghelici din Sibiu și Berna s-au alăturat studenților teologi ortodocși, cântând împreună: „Kyrie eleison” — Doamne mi-

luiește. Părintele prof. Dumitru Abrudan, decanul facultății, i-a invitat și pe ceilalți doi decani prezenți, prof. Baumann și prof. Klein, să stea laolaltă în timpul oficierei slujbei, ca semn al solidarității creștine și al respectului sincer ce îi unește pe cei prezenți. De altfel, în toate cele trei zile s-a început cu un serviciu divin (marți la Institutul evanghelic, miercuri la Facultatea de Teologie Ortodoxă) nu doar de protocol, ci din convingerea că rugăciunea este punctul de plecare când vrem să abordăm problema violenței.

Desfășurarea sesiunii a avut loc pe patru secții teologice: biblică, istorică, sistematică și practică. După o primă întrunire în plen în aula Facultății «Andrei Șaguna», unde s-a convenit asupra programului orar al celor trei zile, a urmat prima zi de lucru în

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Asist. CONSTANTIN OANCEA

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA VATICAN

La invitația Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea, o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, a efectuat o vizită la Vatican și în Italia în perioada 7—14 octombrie 2002.

Programul vizitei a cuprins întrevederi între Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a asistat duminică, 13 octombrie a.c. la Liturghia pontificală din bazilica Sfântul Petru.

Programul a mai inclus

întâlniri ale Patriarhului Românii și delegației însoțitoare cu membrii Consiliului Pontifical pentru promovarea Unității Creștinilor, participarea la un serviciu religios închinat mărturisitorilor cr dinți din secolul al XX-lea, vizitarea unor centre universitare și academice bisericești, a unor comunități și așezăminte sociale.

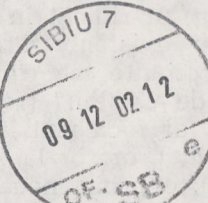
De asemenea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întâlnit cu Excelența Sa Azeglio Ciampi, Președintele Republicii Italiene, cu premierul italian

Silvio Berlusconi și cu Eminența Sa, Cardinalul Dionigi Tettamanzi, Arhiepiscopul Milanului.

În timpul vizitei în Italia, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întâlnit cu preoții și credincioșii comunităților ortodoxe românești din Roma și Milano. Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa a sfințit noua catedrală a bisericii românești din Milano.

Patriarhia Română
Biroul de Presă și
Comunicații

Declarația comună a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea și a Prea Fericirii Sale Patriarhul Teoctist

„Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, Eu le-am dat-o lor, pentru ca ei să fie una, așa cum una suntem Noi. Eu intru ei și Tu intru Mine, pentru ca ei să fie desăvârșiți intru una; și să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit pe ei așa cum M-ai iubit pe Mine.”

(In 17, 22—23)

Cu bucuria profundă de a ne regăsi împreună în cetatea Romei, aproape de mormântul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, ne dăm sărutarea păcii, sub privirea Celui care veghează asupra Bisericii Sale și care ne călăuzește pașii; și medităm încă o dată la aceste cuvinte pe care Sfântul Evanghelist Ioan ni le-a

transmis și care constituie rugăciunea emoționantă a lui Hristos, înaintea Patimilor Sale.

1. Această întâlnire a noastră este continuarea îmbrățișării pe care noi am schimbat-o la București, în luna mai 1999, în timp ce în inima noastră mai răsună încă apelul emoționant: „Unitate, Unitate!”, cu care o

mare mulțime de credincioși ne-au întâmpinat cu acea ocazie. Acest apel era ecoul rugăciunii Domnului nostru pentru ca „toți să fie una” (In 17—21).

Întâlnirea de astăzi reînnoiește angajamentul nostru de a ne ruga și lucra pentru a ajunge la unitatea

(Continuare în pag. a 2-a)

Trecerea la cele veșnice a Pr. prof. dr. Aurel Jivi*

S-au împlinit șapte săptămâni de când Facultatea de Teologie «Andrei Șaguna» s-a aflat în reculegere și rugăciune, implorând dimineața și seara milostivirea cerească pentru ca să-i fie redat întreg și sănătos cel despre care, din nefericire trebuie să spunem acum, că a fost preotul profesor dr. Aurel Jivi.

Într-adevăr, era în ziua de 14 septembrie, la sărbătoarea Înălțării Sf. Cruci, când iubitul nostru frate și coleg și-a luat și el crucea unor grele suferințe și a purtat, având alături clipă de clipă pe preaiubitărea lui soție, până la data de 1 noiembrie, la ceasul vecerniei, când profesorii și studenții s-au adunat în paraclisul Facultății de Teologie, spre a oficia încă o dată Taina Sf. Maslu. Chiar înainte de binecuvântare, a sosit vestea că de fapt altă slujbă trebuie oficiată, și anume cea a parastasului, pentru că părintele Aurel tocmai a fost dezlegat de suferințele sale trupești și s-a mutat la Domnul.

Am primit cu resemnare hotărârea cerească, înțelegând că dacă Domnul ră-

nește, și tămăduiește și dacă lovește, El mângăie și întărește (Deut. 32, 39; Iov 5, 18).

Se cuvine ca acum, când doar puțină vreme colegul și părintele nostru duhovnicesc mai este trupește printre noi, să ne aducem aminte de tot ce a însemnat el pentru Biserica noastră, pentru Facultatea de Teologie «Andrei Șaguna» din Sibiu, pentru învățământul teologic, în general, din țara noastră și nu mai puțin pentru ceea ce numim îndeobște *Mișcarea ecumenică* a timpului nostru.

Părintele profesor Aurel Jivi s-a născut la data de 2 august 1943 în localitatea Chișoda, jud. Timiș, din părinții Aurel și Alexandra. Tatăl său a decedat în urmă cu 8 ani, iar mama sa, aflată la venerabila vârstă de 79 de ani, stă aici, lângă sicriul său, veghindu-l așa precum odinioară, i-a vegheat leagănul prunciei. O are desigur sprijinătoare și mângăietoare pe Maica Domnului care și ea a gustat bucuria nasterii dumnezeiescului ei Fiul, dar și durerea răstignirii și îngropării Lui, pentru ca apoi să se preaslăvească întru învieirea Lui.

* Cuvânt rostit la prohodirea ce a avut loc în data de 4.XI. 2002, în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

logic din Caransebeș, școala care continua tradiția spirituală și moștenea zestrea materială a fostei Academii Teologice de acolo. A studiat apoi la Sibiu, între 1963—1967, având parte de o generație de dascăli, poate cea mai strălucită din istoria bicentenară a Facultății noastre de Teologie, generație ce s-a pregătit și selectat prin purtarea de grijă a mitropolitului ctitor de destine umane Nicolae Bălan.

În pofida restricțiilor și îngrădirilor impuse de conducerea comunistă a țării calitatea învățământului teologic de la Sibiu și nu numai a fost la cele mai înalte cote, datorită vocației, pregătirii și autorității morale a pleiadei de profesori la care ne-am referit.

Tânărului student Aurel Jivi, înzestrat de către Dumnezeu cu minte luminată, putere de înțelegere și acumulare de cunoștințe, i-a priit acel mediu și a înregistrat și în această etapă a pregătirii sale universitare rezultate de excepție, ceea ce i-a deschis calea către următoarea etapă, a studiilor de doctorat. Și la această formă de învățare

(Continuare în pag. 4)

Pr. prof. dr.
DUMITRU ABRUDAN

Cântăreții din Ardeal

Considerații pe marginea unui proiect de cercetare

Pentru anul 2002, Ministerul Educației și Cercetării a aprobat un proiect de cercetare sistematică (culegere și valorificare) a cântării bisericești de strană din Arhiepiscopia Sibiului, temă propusă de un colectiv al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. Începerea cercetării, prin înregistrarea deja a mai multor zeci de cântăreți, a permis formularea unor prime observații, unele cu un caracter mai larg, având o oarecare valabilitate și pentru cântarea bisericească în general.

Trebuie menționat faptul că primii cântăreți auți în vedere au fost cei mai în vârstă, la care, prin firea lucrurilor, aspectele cântării bisericești tradiționale au fost mai bine păstrate.

Preocupările privind cântarea bisericească din Ardeal.

Stil și uniformizare

Pentru cei care, de-a lungul ultimului veac și ceva, au fost interesați să cunoască mai în amănunt cântarea bisericească practică în parohiile ardelenne, două concluzii, cu caracter oarecum complementar, s-au impus foarte curând. Pe de o parte, a apărut evident faptul că această cântare este de **origine bizantină**, așa cum o dovedește folosirea celor opt glasuri bisericești (**Octoihul**) și o serie de formule melodice foarte asemănătoare cu cele ale cântării din regiunile unde cântarea psaltică s-a păstrat mai apropiată de cea grecească. Pe de altă parte, la fel de evident a fost și **caracterul folcloric** foarte pronunțat, care-i dă acestei cântări un aspect și o identitate inconfundabilă.

Mai ales acest din urmă aspect este cel care a suscitât întrebări și a ridicat probleme muzical-bisericești — și aceasta deoarece „folclorul” presupune de regulă **oralitate**, adică transmisie și tratare orală, cu o inerentă bogăție a varietății (a variantelor) și în cazul cântării. Ori scopul urmărit de autoritatea bisericească a fost mai ales acela al **unității** în cult, și în ceea ce privește cântarea bisericească. **Uniformizarea** cântării, cultivată în ultimul secol, părea să răspundă cel mai bine realizării acestei cerințe, chiar dacă unitatea unui **stil** artistic adecvat folosirii în Biserică permite și o oarecare diversitate a elementelor componente, care să împiedice producerea doar a unor exemplare „de serie (industrială)”, perfect uniforme. Și ne putem aminti nenumăratele și atât de frumoasele icoane sau biserici în diferitele stiluri tradiționale, care fără a fi „trase la indigo”, nu sunt mai puțin „unitare”, ca „stil bisericesc”.

De asemenea, argumentelor vreunei pretense păstrări neatinse a „purității originilor bizantine” ale cântării ortodoxe, care ar fi fost afectate de influențele folclorice

(din diferitele regiuni românești) li se poate ușor răspunde amintind îndelungatul proces de „românire” a cântării în Biserica Ortodoxă Română, în care și îmbiserizarea folclorului muzical poate constitui o parte importantă.

În cazul cântării bisericești ardelenne, tipăritura de către Dimitrie Cunțan(u), la Sibiu în anul 1890, a primei **culegeri** de „Cântări bisericești” din Ardeal lăsa să se înțeleagă existența unei circulații orale anterioară a cântărilor de-a lungul mai multor decenii. Și termenul de **culegere** („culegere”, cum o numește chiar autorul) aplicat cărții lui D. Cunțan este foarte potrivit, deoarece, după cum mărturisește în **Prefață**, el nu a făcut decât să pună pe notație muzicală cântările așa cum le-a cunoscut „după auz” de la înaintașii săi și de la diferiți cântăreți. Publicarea și folosirea cărții sale la Sibiu, unde D. Cunțan era profesor la Seminarul „Andreian” arhidiecezan (contribuind așadar la formarea unor generații de preoți ardeleni), i-au dat cu timpul acestei prime tipărituri un caracter normativ, adesea cântarea bisericească din Ardeal fiind asociată numelui lui Cunțan și vorbindu-se la modul comun despre o „cântare cunțană” („cunțanească”).

Urmașii lui D. Cunțan la Sibiu, mergând chiar pe calea deschisă de acesta, de culegere a cântărilor aflate în circulație orală, au avut mai puțin succes atunci când au încercat să propună spre tipărire și alte variante ale cântărilor bisericești din Ardeal, la acest insucces contribuind de astă dată „caracterul normativ” mai înainte amintit al cărții lui Cunțan, caracter devenit chiar **restrictiv**, în măsura în care nu se mai permiteau oarecum „programatic” alte variante ale cântării. De aceea, ediția a II-a a cărții de **Cântări bisericești** a lui D. Cunțan, apărută la Sibiu în anul 1925, în îngrijirea pricepută a lui Timotei Popovici și a colaboratorilor săi (Candid Popa și Aurel Popovici), a fost rău primită tocmai datorită modificărilor pe care editorii au socotit de cuviință să le introducă, următoarele ediții (a III-a, în 1933 și a IV-a în 1944), revenind la textul muzical original, al primei ediții, din 1890.

Totuși, și mai târziu, alți profesori de muzică bisericească de la Sibiu au ridicat în mod repetat problema „celorlalte variante” existente. Pr. Prof. Gh. Șoima vorbea astfel despre „variante mai reușite și mai răspândite decât cele tipărite de Cunțan” (referitor la ediția a doua, a lui T. Popovici). Iar încă mai înainte, în anul 1940, Petru Gherman, și el profesor la Academia Teologică „Andreiană” din Sibiu, exprima necesitatea unui studiu aprofundat al cântării bisericești din parohii, cu o circulație adesea

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

„PAȘTE OILE MELE...”*

Aș dori să-mi exprim mai întâi bucuria pentru participarea la acest Colocviu ecumenic internațional care are o temă atât de incitantă și de actuală și în același timp mulțumirea față de Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei pentru invitația făcută.

Tema Colocviului „**A fi episcop astăzi**” este pe deplin actuală pentru vremea noastră și pentru noi episcopii, cei care am fost aleși de Dumnezeu și chemați cu „**o chemare sfântă**” de a păstori poporul lui Dumnezeu, de a-l hrăni cu Sf. Taine și cu cuvântul Sf. Evanghelii și de a-l aduce spre zările Împărăției Cerurilor. Calitatea de episcop nu ne aparține nouă ci ea este un dar al lui Dumnezeu care de altfel ne-a și chemat la o astfel de înaltă slujire. La o slujire în „**duh și în adevăr**” a turmei duhovnicești încredințată nouă spre păstorie. Episcopul este prin excelență **un păstor**.

„**Paște oile Mele**” îi spune Mântuitorul Hristos lui Petru după slăvita Sa înviere din morți. Aceste cuvinte au pentru fiecare episcop o semnificație aparte. Aceea de a **păstori**, de a **conduce**, de a **îndruma** și de a **hrăni**.

De altfel verbul „**a paște**” provine din limba latină „**pasco, ere**” și înseamnă la origine tocmai „**a da hrană**”. Deci episcopul este chemat să hrănească cu **pâinea vieții**, trupul tainic al Domnului care este Biserica.

Episcopatul este o **demnitate** pe care nimeni nu și-o ia singur, după cuvântul Sf. Ap. Pavel, ci doar cel care este chemat de Dumnezeu la o astfel de înaltă și măreață slujire. Episcopatul însumează însă și o **responsabilitate**, pentru fiecare suflet care este pus în legătură directă cu Hristos prin Biserică, respectiv prin lucrarea sfințitoare a episcopului. Episcopatul are și dificultăți inerente unei astfel de slujiri pe care însă dumnezeiescul har „**cel ce pe cele neputincioase le vindecă și pe cele cu lipsă le plinește**” le face să pară mici și neînsemnate în comparație cu bucuriile duhovnicești pe care le oferă această lucrare.

Cunoaștem cu toții și s-a scos în evidență de către antevorbitori demnitatea episcopului în scrierile nou-testamentare și în lucrările sfinților părinți. Aceeași demnitate și responsabilitate la fel ca atunci o are episcopul și astăzi într-o lume secularizată și parțial îndepărtată de Dumnezeu. Astăzi episcopul se cuvine să fie întâi de toate un **model** pentru clerul și credincioșii săi care-l privesc ca pe o țintă și un exemplu de întruchipat în viața de zi cu zi. El trebuie să fie apoi un om moral, integru, devotat chemării sale. Un **om al rugăciunii**, atât publice, prin slujbele pe care le oficiază în biserică sau cu diferite prilejuri, dar și al celei private. Fiecare episcop are un mic paraclis sau capelă pentru nevoile sale sufletești unde-și pleacă genunchii și în care imploră harul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra sa și asupra păstorilor săi.

El, episcopul trebuie să fie un **om al jertfei** de sine

pentru alții, un om care să se mistuie pe sine în dragostea și jertfelnicia pentru credincioșii săi. Să fie apoi un **om al slujirii** aproapei, un **om al comuniunii** în dragoste și frățietate cu ceilalți frați de alte credințe. Și în sfârșit episcopul trebuie să fie un **om al dreptății** când e vorba de apărarea credinței și a Bisericii. Vorba lui trebuie — după cuvântul apostolului — să fie: „**ce este da, da și ce este nu, nu**” pentru a nu da loc ambiguității.

Sigur că în viața de episcop există și multiple dificultăți cu care fiecare episcop se confruntă vrând-nevrând într-o mai mică sau mai mare măsură.

Trăim într-o lume **secularizată** sau care tinde spre secularizare și spre neglijarea valorilor spirituale. Secularizarea aduce la rândul ei **lipsa de încredere** în Biserică și în slujitorii săi, deci implicit și în episcopi. Să mai amintim apoi între dificultăți **mișcările demografice** simțite din plin în marile centre urbane dar din păcate și în mediul rural, **inculturalizarea** cu întreaga gamă de consecințe ce decurg de aici, precum și **secetele religioase** care caută să-i dezbină pe credincioși întreolaltă și să-i rupă de la sânul viguros al Bisericii. La toate acestea ca și la multe altele care au fost enunțate aici, episcopul ca păstor de suflete trebuie să răspundă prin mijloacele sale specifice sau să găsească noi căi și metode pentru a-și împlini misiunea sa.

Eu vorbesc în calitate de episcop-vicar, deci a unui episcop care trebuie să lucreze întotdeauna sub directă îndrumare a episcopului eparhial. Vicarul episcopului trebuie să acționeze și să lucreze în așa fel ca tot ceea ce întreprinde el să fie făcut cu binecuvântarea episcopului eparhial, sub ascultarea sa iar acțiunile sale să aibe ca scop **prea-mărirea lui Hristos** și a Bisericii Sale și nu meritele sale personale.

Socotesc că de un real folos sunt pentru noi episcopii vicari slujirile la parohii mai ales la cele din mediul rural unde oamenii așteaptă cu nerăbdare prezența unui arhieru pentru a le sluji și a le vesti Cuvântul Evangheliei lui Hristos.

Predicarea Cuvântului trebuie făcută „**cu timp și fără timp**”, în toate împrejurările, în toate locurile, căutând prin aceasta zidirea sufletească a păstorilor. De un real folos ne sunt în activitatea noastră **vizitele pastorale** la parohii, școli și alte așezăminte sociale, **discuțiile libere** cu clericii și cu credincioșii și nu în ultimul rând **audiințele**, prin care intrăm în contact direct cu păstorii noștri, fie clerici, fie mireni, căutând să le satisfacem în limitele buneii cuviințe doleanțele lor.

Socotesc că prin toate acestea fiecare dintre noi ca episcopi putem să ne îngrijim și de mântuirea noastră sufletească și de îndrumarea poporului lui Dumnezeu pe calea sfințeniei, a dreptății și a dragostei, lucrând și noi cu spor la instaurarea Împărăției lui Dumnezeu pe acest pământ.

* Cuvânt rostit la Colocviul ecumenic de la Durău în luna septembrie 2002.

† VISARION RĂȘINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

(Urmare din pag. 1)

vizibilă deplină a tuturor ucenicilor lui Hristos. Scopul și dorința noastră arzătoare o constituie comuniunea deplină care nu este absorbire, ci comuniune în adevăr și în dragoste. Această cale este una ireversibilă, pentru care nu există alternativă: este calea Bisericii.

2. Marcate încă de trista perioadă istorică, în timpul căreia s-a negat Numele și Stăpânirea Mântuitorului, comunitățile creștine din România întâmpină încă, în mod frecvent astăzi, dificultăți în a depăși efectele negative pe care acei ani le-au produs în relațiile de frățietate și de împreună-lucrare, precum și redescoperirea comuniunii. Întâlnirea noastră trebuie să fie considerată ca un exemplu: frații trebuie să se regăsească pentru a se împăca, pentru a medita împreună, pentru a descoperi mijloacele prin care să ajungă la înțelegere, pentru a-și expune și explica argumentele unii altora. Îi îndemnăm, așadar, pe cei care sunt chemați să trăiască alături pe același teritoriu românesc să găsească soluții de dreptate și caritate. Printr-un dialog sincer trebuie să se depășească conflictele, neînțelegerile și suspiciunile apărute în trecut, pentru ca, în această perioadă decisivă a istoriei lor, creștinii din România să poată fi mărturisitori ai păcii și ai reconcilierii.

3. Relațiile noastre trebuie să fie oglinda comuniunii adevărate și profunde în Hristos, comuniune care, fără să fie deplină, există deja între noi. Recunoaștem, de fapt, cu bucurie că avem împreună tradiția Bisericii nedespărțite centrată pe

taina Euharistiei, de care dau mărturie Sfinții pe care noi îi avem în comun în calendarele noastre. Pe de altă parte, numeroasele mărturii ale credinței în vremurile de opresiune și de persecuție din secolul care s-a scurs, care au demonstrat fidelitatea lor pentru Hristos, sunt un germen de speranță în dificultățile actuale.

Pentru a încuraja căutarea deplinei comuniuni, chiar și în divergențele doctrinare care rămân încă, este necesar să găsim mijloace concrete, consultându-ne periodic, cu convingerea că nici o situație dificilă nu este nemăsurabil și că, datorită atitudinilor de deschidere către dialog și a schimbului periodic de informații, pot fi găsite soluții satisfăcătoare pentru aplanarea tensiunilor și pentru a ajunge la o soluție echitabilă în problemele concrete. Trebuie să consolidăm acest proces, pentru ca adevărul plener al credinței să devină un patrimoniu comun împărtășit și de unii și de ceilalți, capabili să creeze o conștiință cu adevărat pașnică, înrădăcinată și fondată pe dragoste.

Știm bine cum să acționăm pentru a stabili liniile care să ne conducă opera de evanghelizare, atât de necesară după perioada sumbră a ateismului de Stat Suntem de acord în a recunoaște tradiția religioasă și culturală a fiecărui popor, precum și libertatea reli-

gioasă.

Evanghelizarea nu poate fi bazată pe un spirit de competiție, ci pe respect reciproc și pe cooperare, recunoscând fiecarei libertatea de a trăi după propriile convingeri, în conformitate cu propria apartenență religioasă.

4. În dezvoltarea relațiilor noastre, începând cu Conferințele Panortodoxe și cu Conciliul II Vatican, am fost martorii unei promițătoare apropieri între Răsărit și Apus, bazată pe rugăciune, pe dialogul în dragoste și în adevăr, apropiere atât de bogată în momente de profundă comuniune. De aceea, privim cu îngrijorare dificultățile prin care trece, în perioada actuală, **Comisia Mixtă Internațională pentru Dialogul Teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă** și, cu ocazia întâlnirii noastre de acum, ne exprimăm dorința de a nu se neglija nici o inițiativă pentru a reactiva dialogul teologic și pentru a relansa activitatea Comisiei. Avem această datorie, pentru că dialogul teologic va face să devină mai puternică afirmarea voinței noastre de a adânci comuniunea, în fața situațiilor actuale de diviziune.

5. Biserica nu este o realitate închisă în ea însăși: ea este trimisă în lume și este deschisă către lume. Noile posibilități care se creează într-o Europă deja unită și care își extinde granițele pentru a îmbrățișa popoarele și culturile din

partea centrală și răsăriteană a continentului, constituie o provocare pe care creștinii din Răsărit și din Apus trebuie să o întâmpine împreună. Cu cât vor fi mai uniți în mărturisirea Unicului Dumnezeu, cu atât ei vor da expresie, consistență și spațiu sufletului creștin al Europei, sfințeniei vieții, demnității și drepturilor fundamentale ale persoanei umane, dreptății și solidarității, păcii, reconcilierii, valorilor familiei, apărării creației. Europa întreagă are nevoie de bogăția culturală creată de Creștinism.

Biserica Ortodoxă Română, centru de întâlnire și de schimburi între tradițiile bogate slave și bizantine ale Răsăritului, și Biserica Romei, care în componenta sa latină exprimă vocea occidentală a unicei Biserici a lui Hristos, trebuie să contribuie împreună la o misiune care caracterizează cel de-al treilea mileniu. După expresia tradițională și așa de frumoasă, Bisericii locale le place să se numească Biserici-surori. Deschiderea spre această dimensiune înseamnă a colabora pentru a reda Europei etosul său cel mai profund și chipul său autentic uman.

Cu aceste perspective și cu aceste intenții, prin care dăm mărturie comună înaintea Domnului, îl rugăm să ne facă vrednici de a lucra spre zidirea Trupului Său „până ce toți vom ajunge la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea de bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13).

VATICAN,
12 octombrie 2002

În veacul al XVII-lea, Biserica ortodoxă română din Ardeal a suferit mult din partea ungarilor calvini, prin superintendentul lor și prin sinodul calvin, susținuți fiind de principii calvini care dominau în Transilvania. Prin propagandă intensă și prin curse ispititoare, au căutat să-i atragă pe români la credința calvină. Istoricul Ioan Lupăș consemnează coincidențe ale prigonirii calvine asupra ortodoxiei din Ardeal, cu iscarea de războaie civile sau ale altor neamuri, cu prădăciuni, încât principii calvini cu greu își puteau stăpâni domnia și viața lor (Cronicari și istorici români din Transilvania, vol. I, Craiova, 1941, p. 36-37). Așa a fost în 1618, în zilele stăpânirii principelui Gavriil Bethlen și în 1638, sub principele Gheorghe Rakoczi I.

În 1719, G. Bethlen a îndrăznit a-i cere lui Chiril Lucaris, patriarhul Constantinopolului, să-l sprijine spre a-i îndupleca pe români să adopte calvinismul. Iată răspunsul convenit ce i s-a dat: „Dacă aș sprijini o astfel de acțiune, aș săvârși un păcat, pe care nu l-ar putea șterge toate chinurile pământului. Nu este iertat a jertfi credința; ... mântuirea sufletului este mai presus de tot binele lumesc”.

Este meritul ierarhilor Bisericii ortodoxe române din Ardeal de a fi vegheat și apărât păstoriții, spre a nu se lăsa ademeniți de propagandă străină. În continuare, voi arăta suferințele suportate pentru credința străbună, în sec. al XVII-lea, de mitropoliții Ilie Iorest și Sava Brancovici.

Ilie Iorest s-a născut „în partea țării ungurești”. Din copilărie a fost dat pentru învățătură de carte în țara Moldovei, la mănăstirea Putna. Acolo a ajuns a fi înaintat în treapta preoției. Murind ierarhul din Ardeal, cu stăruință și învoierea principelui Gh. Rakoczi, români au ales ca arhier pe Iorest. Acesta a fost apoi hirotonit de mitropolitul Teofil al Ungrovlahiei.

Chiar la instalare, în anul 1640, mitropolitul Ilie Iorest a primit ordine aspre de la principele Gh. Rakoczi, care era cuprins de zel, spre a-i atrage pe românii ortodocși, la calvinism. Pentru ca preoții ortodocși să nu se vadă siliți a se servi și a învăța în biserică după Catehismul calvinesc, în limba română, tipărit în anul 1640, Ilie Iorest - în 1642 - a sfârșit de tipărit Cazania ortodoxă de la 1581, lucrare începută de înaintașul său, Ghena-die de la Brad.

(În 1644, mitropolitul Varlaam al Moldovei, delegat în Țara Românească, la logofătul

Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici

Udriște Năsturel Herăscu, cumnatul domnitorului Matei Basarab, a lăsat Catehismul calvinesc din 1640, care l-a scotit a fi „plin de otrăvă de moarte sufletească”.

Pentru că a acționat în opoziție cu ordinele date de superintendentul Gh. Ciulai, mitropolitul Ilie Iorest a suferit mult. Pe bază de mărturii mincinoase, a fost acuzat de imoralitate, nedreptate, în anul 1643 a fost scos din scaunul ierarhic. A fost bătut cu toiogă și pus în închisoare, împreună cu mulțime de preoți ortodocși. De fapt, vina lui a fost că și-a apărât dreapta credință și pe păstoriții să nu alunece la calvinism. După nouă luni de suferință, mitropolitul Gh. Iorest era de neclintit din credința sa. În schimbul sumei de o mie de taleri, pe care s-a obligat a o plăti în vistieria statului, cu garanția a 24 de chizești, principele Gh. Rakoczi l-a slobozit pe Ilie Iorest din temniță. Neavând de unde să adune o astfel de sumă de bani, s-a întors în țara Moldovei, la mănăstirea sa, la Putna.

Văzând „lipsa, prigonirea și strămtorarea lui”, la 2 iunie 1645, din Suceava, mitropolitul Varlaam al Moldovei, împreună cu episcopii săi sufragani, i-au dat lui Ilie Iorest o recomandare către țarul Mihail Feodorovici al Rusiei, spre a-i cere milostenie. Cu mărturie de bună purtare date de episcopi și egumenii mănăstirilor din Moldova, cu pașaportul dat de domnitorul Vasile Lupu, purtând pe ceea ce semnă „Io Vasile Voievod”, Ilie Iorest a plecat de îndată în Rusia (Dragomir S., Contribuții privitoare la relațiile Bisericii românești cu Rusia, în veacul al XVII-lea, București 1912, p. 105-107). De la țarul Rusiei a primit Ilie Iorest ajutor, spre a putea plăti suma de bani, cu care s-a îndatorat, la slobozirea din închisoare.

Pe aceeași linie se înscrie viața și activitatea mitropolitului Sava Brancovici. Acesta s-a născut pe la anul 1620, în Ienopole (azi Inău), numele de botez fiindu-i Simion. A trăit în mediu de viață bisericească, rudele lui fiind păstori sufletești de seamă. Era nepotul mitropolitului Loghin Brancovici. În acele ținuturi ale Aradului, viața era zilnic tulburată de „zângănitul armelor”, prin lupte între creștini și turci (Metes Șt., Istoria religioasă a românilor din Ardeal..., vol. I, Arad, p. 209).

Tânărul Simion a călătorit mult în Țara Românească și s-a oprit în Vlașca, la mănăstirea Comana, împreună cu fratele său Gheorghe, unde se retrăsese unchiul lor, mitropolitul Longhin. Între timp, la Ienopole, în epidemie de holeră, le-au căzut victime: tatăl lor, doi frați și o soră. La rugămintea mamei sale, Simion s-a întors acasă, s-a căsătorit, a avut copii și s-a preotit, hirotonit fiind de unchiul său, la Târgoviște. Chiar în ziua și ceasul hirotoniei, i-a murit soția. În vreme de intensă propagandă popoară la Ienopole - a fost păstor devotat al turmei sale duhovnicești. Până la preoție, Simion participase la ciocniri cu turcii. După ce s-a preotit turcii au solicitat ca Simion să fie îndepărtat din Ienopole, pe motivul că „ziua e preot, iar noaptea dușman înarmat, stricător de pace” (Șt. Metes, op. cit., p. 211).

După moartea mitropolitului Simion Ștefan, în vara anului 1656, sinodul l-a ales pe Simion Brancovici ca mitropolit al Ardealului. În monahism, acesta și-a luat numele de Sava și a fost ridicat la treapta arhieriei la Târgoviște, prin împreună slujirea mitropolitului Longhin. Pentru întărirea frăției, mitropolitul Ștefan i-a dăruit lui Sava toiagul său arhieresc.

La Bălgrad, Sava a fost primit cu mare alai de către soldații principelui Gheorghe Rakoczi II, între ei fiind mulți semeni de lege ortodoxă. Înșurăți în două rânduri, pe marginea drumului, de la Mitropolie, până la podul de peste Mureș, împreună cu tagma preoțească, au întâmpinat pe vred mitropolit „după ritul obișnuit și cu noulă proslăvire” (Dragomir S., Fragmente din Cronica lui Gh. Brancovici, în Anuarul Inst. de Istorie Națională, Cluj, vol. II, p. 52-70). La întărirea în scaunul mitropolit, principele Gh. Rakoczi nu i-a îngăduit activitatea lui Sava cu cele 15 condițiuni grele, impuse predecesorului său, la 1643. Sub păstoria lui Sava Brancovici, vechea Mitropolie transilvană cuprindea întreg teritoriul locuit de români, între Carpați și Tisa.

După trei ani de arhipăstorie, în 1659, a izbucnit un război crunt între Rakoczi și turci. Rakoczi a fost înlocuit cu românul curvinizat Acațiu Barcsai, iar Sava a fost înlăturat din scaunul mitropolitan, pe motiv că

a ținut cu Rakoczi. Turcii au prădat Bălgradul. A fost arsă mănăstirea și biserica lui Mihai Viteazul. În 1661, a încetat domnia lui Barcsai și Sava a fost repus în scaunul mitropolitan, confirmat fiind în 1662 de principele Mihail Apaffi. Sava nu tipărește nimic. După prădăciunile turcești, nu mai are litere, dar nici casă de lucru sau de locuit, cetatea Bălgradului fiind pentru câva timp cu totul ruinată (N. Iorga, Istoria Bisericii românești, ed. a II-a, vol. I, București, 1929, p. 358).

La început, relațiile lui Sava cu Apaffi au fost bune, dar în 1667 au început a se înrăutăți. Cu toate acestea, Sava a reușit să obțină de la Apaffi concesiunea de a merge în Rusia, pentru milostenie din partea țarului, spre a reface așezămintele ruinate. În Rusia a fost însoțit de fratele său, cronicarul Gh. Brancovici. Din cuvintele rostite de Sava la Moscova, a reieșit credința în unirea pravoslavnicilor pentru distrugerea turcilor păgâni. În ziua Sf. Apostoli Petru și Pavel (1668), la Sfânta Liturghie, în catedrală, alături de patriarhii: Alexandriei, Antiohiei și Moscovei, a slujit și Sava, în prezența țarului Alechie Mihailovici. „Celui ce privea - relatează Gh. Brancovici - i se părea că nu e om pământean, ci că, uitând lumea trecătoare, stă în fața prea înaltului și prea bunului Dumnezeu”. Odată cu ajutorul așteptat, Sava a primit permisiunea de a reveni în Rusia pentru milostenie, tot la sape ani.

De abia întors acasă, asupra lui Sava s-a deslănțuit dușmănia feroce a lui Apaffi, care era omul turcilor, datorită multelor bănueli deșteptate de către el în Rusia. A doua zi după întoarcere - la 29 februarie 1669 - i s-a impus lui Sava programul de păstorie calvineză, prin care a fost înjugarat grămada înaintșilor săi (N. Iorga, op. cit., p. 365). Prin legăturile sale personale, Sava era destul de tare, ca să nu urmeze poruncilor privind învățătura calvineză. Firește însă, viața i-a fost tulburată din cauza neînțelegerii lor. De mare folos i-a fost fratele său Gheorghe „prin talentul său și legăturile importante pe care le avea. Sava a știut să zăbovească mult în aplicarea condițiilor calvine care - de fapt - au rămas pe hârtie. S. Dragomir are dată și baza de tradiție - cum erau necăjiți și chinuți românii tari în credință, cum a fost și cazul mitropolitului Sava.

Stând odată acesta la masa principelui, a fost rânduită o femeie de condiție josphică să aducă un câțel bine înfășurat să spună că e un copil muribund și să-i ceară mitropolitului Sava să-l boteze. Simțind viclesugul, vlădica s-a dus la femeie și - dând la o parte scutecele - a văzut câțelul. S-a întors la masă și tăie o felie din ridichea din care mâncase (căci era zi de vineri) și o întinse câțelului. Mirosind, acesta n-a vrut să mănince. A luat apoi o bucățică de carne, de pe tava din care s-au servit principele și oamenii lui. Întinzând-o câțelului, acesta o înșfăcă de îndată. Dacă ar fi mâncat din bucatele de care mâncă eu, l-aș boteza și - zis mitropolitul Sava - socotind că ar vrea să fie de legea mea. Să-l boteze cei cu care împreună a mâncat, socotind că vrea să fie de legea lor. Ca urmare, din porunca principelui, mitropolitul Sava a fost bătut cu bastonul (Dragomir S., Români din Ardeal și unirea cu biserica Romei, Cluj, 1990, p. 7).

Pe baza punctelor, prin care au fost siluiți mitropoliții ortodocși, superintendentul calvin, Mihail Tofeus s-a ridicat asupra mitropolitului Sava, cu putere armată cerută de la principe, spre a-și îndeplini odiosul plan. L-a găsit pe bătrânul mitropolit zăcând în pat de boala podagrei. Fără milă, l-a luat din pat, l-a așezat pe cal și l-a dus la pretor, spre a-l închide, în temnița din Vint și apoi în cea din Iernut. Împreună cu mitropolitul Sava a fost închis și fratele său Gheorghe. Au fost trimiși apoi oameni spre a le răpi celor doi întemnițați tot ce aveau pe la casele lor. Sava a fost scos din temniță, în fiecare săptămână, în zi de târg, spre a fi bătut cu toiogă, înaintea poporului.

Spre a scăpa de dușmani, fratele lui Sava a reușit să se refugieze în Țara Românească. La rugămintea acestuia, domnitorul Șerban Basarab a intervenit pentru eliberarea din închisoare a mitropolitului Sava Brancovici, care - din cauza chinurilor răbdate - a murit curând. Ierarhul Sava Brancovici a păstoriț între anii 1656-1659 și 1661-1680, cu tărie neînfricată apărându-și credința străbună.

Mult au suferit Ierarhii Ilie Iorest și Sava Brancovici din partea ungarilor calvini, pentru dreapta credință. Nu e de mirare că, potrivit Tradiției - în popor a ieșit expresia calificatoare: „râu ca un calvin”.

Sfântul Sinod al Bisericii noastre dreptmăritoare i-a trecut pe Ilie Iorest și Sava Brancovici, mitropoliți ai Transilvaniei, în rândul sfinților și serbează cinstită pomenirea lor în ziua de 24 aprilie a fiecărui an.

Emanuil Gojdu - punte de legătură între România și Ungaria

„Văd poporul român și poporul ungar ca pe doi frați gemeni, care, dată fiind istoria lor, sunt chemați să trăiască împreună și să bea laptele aceleiași mame” (Fragment din discursul lui Gojdu din 1861).

Sub acest generic a avut loc la 30 octombrie 2002, în Aula Academiei Române din București, sub înaltul patronaj al Ministerului Afacerilor Externe, al Academiei Române și al Fundației „Gojdu”, simpozionul dedicat bicentenarului nașterii lui Emanuil Gojdu (1802-1870).

Marele mecenat al neamului românesc s-a născut la Oradea, la 9 februarie 1802. După studii la Oradea, Bratislava și Pesta, a obținut licența în drept, fiind apoi cooptat în biroul avocatului sârb Viktorovics, care era și scriitor. Aici, Gojdu a făcut cunoștință cu intelectualitatea maghiară a timpului, care l-a îndemnat spre poezie. Acești scriitori erau oameni de lez: „Prezenta de conservă o națiune”. Gojdu frecventa totodată și salonul literar al lui Atanasie Grabovsky, unde s-a întâlnit cu românii macedoneni stabiliți la Budapesta, dar și cu românii din România.

După terminarea stagiului avocațional de trei ani, E. Gojdu și-a deschis propriul său birou de avocat și notar combial în Pesta. În scurt timp devine unul dintre cei mai căutați avocați din capitala Ungariei și o autoritate juridică în întreaga țară. Pledoariile și rechizitoriile erau predate studenților în drept de la universitățile din Pesta și Pojon. El a fost primul care a înlocuit limba latină cu cea maghiară în jurisprudență. Câștiga mereu procese penale, fapt ce i-a permis realizarea unei situații materiale foarte bune. În scurt timp a cumpărat un teren pe strada Kirali (unde se află acum ansamblul de clădiri cunoscut sub numele de „pasajul Gojdu” - Gozdu-udvar), 36.015 stânjeni de livezi și două mori. Făcând și înțelept, cu spirit comercial, a chibzuit plasamente serioase, preponderent în imobile și cu valori progresive.

În anul 1848 a fost semnatul Programului politic fixat în adunarea ținută la Pesta, prin care se cerea ca limba română să fie folosită neîngrădit în școli.

Afirmându-se și în politică, Gojdu a fost și comite suprem de Lugoj înființat în care a alocat fondurile necesare înălțării primului liceu românesc din localitate), membru în Casa Magnaților (forul legislativ suprem al Ungariei) și deputat de Tinca (român, mi-

litând pentru drepturile românilor din Imperiul Habsburgic.

Prin „Testamentul” său, întocmit în anul 1869, a „lăsat întreaga sa avere națiunii române de religie răsăriteană ortodoxă din Transilvania și Ungaria. Din lăsamântul acesta, voiesc să se constituie o fundațiune permanentă, care va purta numele Fundațiunea Gojdu...” urmând ca aceasta să fie administrată de o Reprezentanță, care să-și desfășoare activitatea pe lângă Mitropolia din Sibiu. Fondurile Fundației au fost administrate cu multă chibzuită, încât au beneficiat de burse și stipendii peste 4750 de tineri.

Acestui „român și ortodox”, i-a fost dedicat Simpozionul de omagiere de la Academia, prin participarea celor mai înalte instituții ale vieții politice, culturale-științifice și bisericești.

După cuvântul de deschidere rostit de domnul Eugen Exclența, președintele Academiei Române, Excelența Sa, domnul prim-ministru Adrian Năstase a spus: „Grație personalității sale efervescente, deschise, cu mari aptitudini spre interculturalitate, el a reprezentat un catalizator al legăturilor culturale româno-ungare, un interlocutor apreciat și ascultat în cercurile politice de la Budapesta, dar și în exponul celvenț al idealurilor naționale ale românilor... Fundația sa a căpătat permanent noi valențe, fiind concepută de artizanul său, ca un organism flexibil și adaptat schimbărilor istorice. A traversat primul război mondial în urma căruia s-a creat statul român unitar. Fundația a înlesnit în continuare legături solide între români, precum și fortificarea și diversificarea legăturilor dintre români și unguri. Problemele cu care s-a confruntat au fost, tot mai acute. Pentru a funcționa la capacitatea sa reală, Fundația avea - și are nevoie și mai departe - de mijloacele materiale de susținere aflate pe teritoriul Ungariei de care multă vreme nu a putut dispune...”

Gojdu a fost un vizionar. Proiecțiile sale merg chiar mult mai departe decât timpul prezent. O arată modul rarissim în minuțiozitate lui și în care și-a reglementat cu maximă rigurozitate prevederile testamentare, care merg până în anul 2070, pornind de la

acordarea de burse unui cerc mai restrâns de persoane (din mediul parohial), până la extinderea aproape universală a domeniilor de acordare a bursei. Ulterior anului 2070, voinea testamentară a lui Gojdu rămâne neșchimbată în ce privește destinatarii bursei și modul de acordare a acestora. Să sperăm că, așa cum și-a dorit-o, Fundația sa să ne surprindă cu realizări noi și să se dezvolte nelimitat, rivalizând cu tradiționalele asociații corporative create în părți mai liniștite ale Europei, care au deja existență seculară.

Totodată, exprimarea existenței acestor burse din popoarele română și ungară fiii care beau laptele aceleiași mame îl reflectă pe Gojdu - un vizionar curajos, poate excentric la momentul rostirii acestor cuvinte, când realitățile politice erau altele. În cheia zilelor noastre, imagistica lui Gojdu apare a fi surprinzător de actuală și s-ar putea fericit prin regăsirea celor doi mari popoare vecine în marea familie europeană. Experiența politică a lui Gojdu a știut să anticipeze corect, în secolul al XIX-lea, convergența destinului viitoare ale României și Ungariei, la începutul mileniului III.

Vremurile pe care le trăim confirmă astăzi, din fericire, intuiția sa remarcabilă. Relația româno-ungară a cunoscut o relansare spectaculoasă din 1990 încoace, mai ales în ultimii ani, bazată solid pe încredere reciprocă și sprijin reciproc pentru obiectivele lor europene și euro-atlantice comune...

Gojdu este, așa spune, o prezență atât de vie în memoria comună româno-ungară, încât nu mă indoiesc că spiritul său de profundă interculturalitate va ajuta România și Ungaria să identifice cât mai curând posibil, sperăm chiar în acest an, modalitatea ca Fundația Gojdu - prelungirea personalității sale în prezent - să-și recupereze bunurile de care a fost lipsită atâta timp. Acesta ar fi un câștig pentru cooperarea româno-ungară, pentru comunitatea românească din Ungaria și păstrarea identității culturale a membrilor acesteia, pentru multiculturalitate. Nu în ultimul rând, ar cinști cum se cuvine în

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Lect. Dr. AUREL PAVEL

Prof. PETRU DUMITREASĂ

(Urmare din pag. 1)

mânt locurile erau drastic limitate de stat, așa încât, unul sau doi licențiați de la Sibiu, întotdeauna cei mai buni, ajungeau să frecvenzeze cursurile de doctorat, organizate pe atunci doar de Institutul Teologic universitar din București, unde iarăși între profesori se numărau cele mai prestigioase nume ale Teologiei românești.

Întrucât s-a înscris la specializarea principală **Bizantinologie** și secundară **Istoria bisericească universală și Patrologie**, l-a avut cu îndrumător direct pe academicianul și bizantinologul Alexandru Elian, apoi pe vestitul patrolog Ioan G. Coman și pe eruditul profesor de Istoria bisericească universală, Ioan Rămureanu.

După absolvirea cursurilor de doctorat a beneficiat de o bursă de studii în America. Astfel, între 1970—1973 a urmat cursuri de specializare în **Istoria bisericească universală** la „Episcopal Theological School” din Cambridge — Massachusetts și la „Mc Cormick Theological Seminary” din Chicago, **obținând diploma de „master în Teologie”**.

Punând cap la cap anii de studiu pe care i-a parcurs, în flux continuu, de când a început școala primară și până la doctorat, inclusiv, obținem cifra de 23 de ani. Titlul de doctor i-a fost conferit în 1982, în urma pregătirii și susținerii unei teze cu titlul „Ortodoxia în America”, lucrare de referință, care aborda o problemă actuală și azi.

Teinică pregătire teologică acumulată i-a favorizat accesibilitatea în învățământul teologic universitar. Începând cu 1 octombrie 1973 a fost numit în funcția de asistent, la secția istorică de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, cum se numea pe atunci Facultatea noastră, iar după șapte ani, adică în 1980 i se încredințează suplینirea catedrei de **Istoria bisericească universală**, succedându-i pr. prof. Milan Šesan, care s-a pensionat. În 1983 va deveni titularul acestei catedre pe care o va onora în modul cel mai pilduitor, până la începutul acestui an universitar, când a survenit această neașteptată suferință, ce i-a adus sfârșitul vieții sale pământești.

Timp de 29 de ani părintele profesor Jivi și-a adus contribuția la formarea tot atâtor generații de viitori preoți, profesori de religie și lucrători în domeniul asistenței sociale.

Având o pregătire teologică de excepție și o vocație reală pentru misiunea de dascăl, adormitul în Domnul și-a înscris definitiv numele în rândul marilor personalități ale învățământului teologic românesc.

Cursurile pe care le-a predat au fost întotdeauna la nivelul pe care îl impune rigoarea academică. Deși foarte pretențios în aprecierea însușirii cunoștințelor, studenții l-au respectat și l-au iubit sincer, datorită competenței, imparțialității dar și înțelepciunii și dragostei sale pentru ei. Multor studenți și absolvenți le a hărăzit șansa de a beneficia de burse de studii în străinătate și în această privință cred că nici unul dintre noi n-a realizat mai mult pe acest plan decât iubitul nostru coleg.

Trecerea la cele veșnice a Pr. prof. dr. Aurel Jivi

Cât privește instituția aflată sub patronajul mitropolitului Andrei Șaguna, părintele Aurel Jivi a trăit cu patos satisfacția și bucuria de a-i aparține și de a se fi putut adăuga la șirul îndelungat al atâtor vrednici înaintași. A căutat și a reușit să-i apere și să-i sporească prestigiul neprecupețind nici un efort în această direcție.

Avându-l colaborator apropiat în acești ultimi doi ani, trebuie să mărturisesc faptul că, tot ceea ce s-a făcut bun în facultatea noastră i se datorează în mare parte lui. Nu și-a restrâns preocupările doar la sfera responsabilităților ce le-a avut în calitate de șef de catedră ci s-a implicat în egală măsură și în problemele administrative și gospodărești, și nu mai puțin în cele care vizează educația și formarea duhovnicească a studenților.

Și ca preot, părintele Aurel Jivi a avut o viață pilduitoare. Cât de greu ne vine să realizăm că astăzi iubitul nostru frate întru slujire la sfântul altar se află pentru ultima dată sub cupola acestei catedre, unde prezența sa a fost remarcată continuu.

Statura impresionantă de dascăl a părintelui Aurel Jivi a fost dublată și de aceea a unui ecumenist de renume. Indubitabil, numele său se înscrie, pe acest plan, alături de cele ale unor ierarhi, profesori și teologi români activi în planul ecumenic precum: Iustin Moisescu, Nicolae Corneanu, Antonie Plămădeală, Dumitru Stăniloae, Milan Šesan, Ion Bria, Nifon Mihăiță, Dumitru Popescu, Daniel Ciobotea, Viorel Ioniță și Ioan Saucă.

De mai mulți ani este reprezentantul Bisericii noastre în dialogul Ortodoxiei ecumenice cu Alianța Reformată Mondială.

Este membru în Comitetul central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și a participat la toate Adunările generale ale acestui organism intercreștin, respectiv la Adunările de la Nairobi (1975), Vancouver (1983) și Harare. A fost delegat și la sesiunea unor comisii ale Programului pentru Educație teologică a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Geneva 1977, Berlin 1980, Toronto 1981).

A fost desemnat să participe și la activitățile unui alt for mondial intercreștin, precum Conferința Bisericilor Europene. Astfel a luat parte la a VIII-a Adunare generală a acestei Conferințe, care s-a ținut la Chania, în Creta în 1979.

Și-a adus o contribuție importantă la desfășurarea dialogului cu Biserica anglicană, fiind un prieten apropiat al episcopului Mervyn Stockwood, el însuși prieten al Bisericii noastre.

Părintele Aurel Jivi a reactivat, în beneficiul Facultății noastre, legăturile mai vechi, de dinainte de cel de al doilea război mondial, cu colegiul din Mirfield, Universitatea din Bath — Anglia. Urmare acestui fapt a avut loc un schimb de studenți între cele două instituții universitare din Anglia și România. Chiar și în prezent acest schimb funcționează.

Aceeași remarcabilă participare a avut și în relațiile Bisericii noastre cu Bisericile Episcopaliană și

Presbiteriană din America. A ținut, spre exemplu, cursuri, în calitate de „visiting profesor la Facultatea de Teologie din Pittsburgh.

Pe plan interortodox a participat la ultimele Congrese Mondiale ale Facultăților de Teologie ortodoxă care s-au ținut la Atena, Boston și București.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a cooptat în delegația care a fost prezentă în Canada, cu prilejul hirotonirii și instalării, în vara ce a trecut, a noului arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada.

A susținut referate și a avut intervenții în cadrul conferințelor teologice interconfesionale din țara noastră.

S-a implicat și în alte activități la nivelul ecumenismului local.

Este membru în Comisia Națională de Istorie bisericească comparată, parte integrantă a Asociației Internaționale de Istorie.

Cu adevărat remarcabilă este și contribuția profesorului Aurel Jivi în domeniul cercetării și al scrisului. A-mintim dintre studiile publicate câteva titluri precum: „Sf. Ioan Hrisostom, arhiepiscop la Constantinopol” (M.B., nr. 4—6/1969, p. 226—235); „Literatura teologică bizantină în preocupările lui Nicolae Iorga” (B.O.R. nr. 11—12/1969, p. 1248—1256); „Biserica Ortodoxă din Cipru și situația ei actuală” (S.T. nr. 1—2/1970, p. 118—128); „Patriarhia Ortodoxă Sărbă de la 1920 — până în prezent” (S.T. nr. 5—6/1970, p. 452—460); „Opere teologice bizantine editate în Țările Române de către patriarhul Dositei al Ierusalimului” (S.T., nr. 3—4/1975, p. 219—225); „1600 de ani de la Sinodul al II-lea ecumenic” (S.T. nr. 7—10/1981, p. 606—613). A-mintim și ultimele două cărți pe care le-a publicat: „Orthodox, Catholics and Protestants: „Studies in Romanian Ecclesiastical Relations”, Cluj-Napoca, 1999, în Editura „University Press”; „Studii de Istorie Bisericească”, Sibiu, 2001, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu; **TRADUCERI:** Keith Hitchins, „Ortodoxie

și naționalitate” (Andrei Șaguna și românii din Transilvania, 1846—1873), București, 1995 — Editura „Univers enciclopedic”, Pr. prof. Alexandru Schmemmann, Pentru viața lumii; Sacramentele și Ortodoxia. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002. **COLABORARE** la volumele: „Contribuții transilvănene la Teologia Ortodoxă”, Sibiu, 1988; „Credința ortodoxă și viața creștină”, Sibiu, 1992; „Persoană și comuniune”. Prinos de cinstire Pr. Prof. Acad. Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1993, „Anuarul” Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, pe anul univ. 2000/2001.

De mai mulți ani, preotul profesor dr. Aurel Jivi este redactor șef al „Revistei Teologice”, de la Sibiu.

A activat, în calitate de profesor asociat, în cadrul facultăților de Teologie din Oradea, Timișoara și Caransebeș, predând Istoria bisericească universală, chiar de la înființarea acestor facultăți.

S-a numărat, apoi, între conducătorii de doctorat ai facultății noastre îndrumând mai mulți tineri care și-au încununat studiile cu înaltul titlu de doctor în Teologie.

Datorită prestigiului personalității sale, a fost solicitat și de către unii tineri din străinătate, aparținători ai altor confesiuni, și care a organizat studii post universitare, la sediul Facultății noastre.

Trebuie să subliniem și calitatea de soț devotat și fiu prea iubit al părintelui Aurel Jivi.

Desigur că este greu, în astfel de momente, să poți cuprinde toate aspectele vieții și activității unei personalități atât de complexe cum a fost cea a adormitului în Domnul, pr. prof. dr. Aurel Jivi.

Prin plecarea sa dintre noi, rămâne un gol pe care cu greu îl vom putea acoperi.

Ne impresionează profund durerea iubitei sale mame și a mult devotatei sale soții, dar ne copleșește și propria noastră durere.

Cum să ne obișnuim cu gândul că părintele profesor Aurel Jivi nu va mai fi de acum înainte printre noi? Vai nouă, de mult bine suntem văduviți cu ziua de astăzi!

Suntem triști și pentru cumplita lui suferință.

Nu ne rămâne decât să ne plecăm cu resemnare frunțile în fața atotputerniciei și atotînțelepciunii dumnezeiești.

Slujba prohodului Pr. prof. dr. AUREL JIVI

Sicriul cu rămășițele pământești ale adormitului în Domnul, pr. prof. dr. Aurel Jivi, a fost depus în parclisul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, începând cu data de 1 noiembrie a.c., unde a fost adus de la Tg. Mureș. Studenții și studentele care l-au avut ca dascăl, s-au perindat, în reculegere, la căpătâiul său, citind fără întrerupere Psaltirea.

Zilnic, la ceasul vecerniei s-a oficiat slujbă de pomenire. Astfel, sâmbătă, 2 noiembrie a.c., slujba a fost oficiată de către P.S. Visarion, înconjurat de un sobor de preoți profesori și diaconi.

Duminică, 3 noiembrie, slujba s-a oficiat în prezența Înalț Prea Sfințitului dr. Antonie Plămădeală și a Excelenței Sale dr. Christoph Klein, episcopul Bisericii Evanghelice C.A. din România. Ambii conducători de eparhii au rostit cuvântări de omagiere a adormitului în Domnul.

Prohodirea pr. prof. dr. Aurel Jivi a avut loc luni, 4. XI. 2002, în Catedrala mitropolitană, fiind săvârșită de către Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop dr. Nifon Mihăiță al Arhiepiscopiei Târgoviștei, Prea Sfințitul Episcop dr. Laurențiu Streza al Caransebeșului și Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un număr impresionant de preoți dintre profesorii facultății, reprezentanți ai altor Facultăți, foști studenți, colegi și prieteni.

Răspunsurile au fost date de către corul studenților Facultății de Teologie.

S-au citit mesaje de condoleanțe din partea:

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a Înalț Prea Sfințitului mitropolit Daniel, al Moldovei și Sucevei, a Înalț Prea Sfințitului mitropolit Antonie al Ardealului, a Înalț Prea Sfințitului mitropolit Nicolae al Banatului, a Înalț Prea Sfințitului Iosif, mitropolit al Mitropoliei ortodoxe române pentru Europa Occidentală și Meridională, a Prea Sfințitului Episcop Ioan al Oradei, Bihorului și Sălajului, a Prea Sfințitului Irineu Duvlea, arhieru vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America, a D-lui prof. dr. ing. Teodor Maghiar, Rectorul Universității din Oradea, a D-lui prof. dr. Iuhasz Tamas, rectorul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca, a P.C. arhid. prof. dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, aflat în misiune în America (s-a asociat la mesajul transmis și pr. lector dr. Mircea

li cerem iubitului nostru coleg, frate și dascăl cvenita iertare pentru tot ceea ce vom fi greșit față de el, după cum cerem, în numele lui, aceeași iertare de la toți cei de față și de mai departe pentru eventuale greșeli și supărări pe care le va fi săvârșit față de ei.

Ne rugăm bunului Dumnezeu să-i dea dezlegare de tot ce a păcătuit în viață și să-i facă parte de răsplata sa cea dreaptă și de fericirea cerească.

Veșnica lui pomenire!

Ielciu, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, care s-a aflat de asemenea în America), a P.C. pr. prof. dr. Nicolae Achimescu, decanul Facultății de Teologie „Dumitru Stăniloae”, a Universității din Iași.

În numele Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” a vorbit pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul facultății, care a prezentat personalitatea adormitului în Domnul.

Au rostit apoi cuvântări: Înalț Prea Sfințitul arhiepiscop dr. Nifon al Târgoviștei, Prea Sfințitul Episcop dr. Laurențiu al Caransebeșului, Dl. prof. dr. Dorin Stoicescu, prorector al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Dl. prof. dr. Hans Klein, decanul Facultății de Teologie Evanghelică din Sibiu (care a fost însoțit la funeralii de Dl. prof. dr. Herman Pitters), pr. conf. dr. Ștefan Sandu, de la Facultatea de Teologie „Patriarhul Justinian” din București, care a prezentat mesajul decanului Facultății, P.C. pr. prof. dr. Nicolae Necula și a profesorilor acelei facultăți (au fost prezente încă două cadre didactice de la București: lector dr. Adrian Gabor și pr. lector dr. Emanuel Băbuș), pr. prof. dr. Vasile Leb, decanul Facultății de Teologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, P.C. pr. asistent I. Covan, de la Facultatea de Teologie a Universității de Vest din Timișoara, P.C. diacon lector dr. Mihai Sășăujan, de la Facultatea de Teologie a Universității din Arad.

Dorim să menționăm prezența la funeralii a reprezentanților Facultății de Teologie din Oradea, în persoana D-lui conf. dr. Liviu Borcea — prodecan, a P.C. pr. lector Emil Cioară, a P.C. pr. lector Viorel Popa, a P.C. pr. lector Călin Dușe, a P.C. pr. asist. Ioan Mizgan și a P.C. pr. asist. Mihai Brie. Au fost prezenți și reprezentanți ai Facultății de Teologie din Alba Iulia și ai Facultății de Teologie din Baia Mare, în persoana P.C. pr. lector dr. Daniel Dani și P.C. pr. lect. dr. Ștefan Ioan Cristian, ambii ucenici ai pr. prof. Aurel Jivi.

Înmormântarea a avut loc în cimitirul orașenesc al Sibiului.

La cantina Facultății de Teologie a avut loc o agapă de pomenire.

Întru fericită adormire, veșnică odihnă dă Doamne sufletului adormitului Tău, preotul Aurel, fratele nostru și-i fă lui veșnică pomenire!

Praznicul Sf. Paraschiva la Braşov

Pentru credincioşii ortodocşi din Parohia Braşov-Groaveri dar şi pentru alţi iubitori de sfinţenie ziua de 14 octombrie a acestui an a fost o zi de bucurie şi de înălţare sufletească. În această zi ei au prăznuit hramul bisericii parohiale care are ca patron pe Cuvioasa Paraschiva. Bucuria hramului a fost sporită prin venirea în mijlocul lor ca delegat al P.S. Mitropolit Antonie, a P.S. Visarion Răşinariu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Biserica a cărei pictură a fost recent restaurată era împodobită cu flori şi arhiplină de credincioşi veniţi din Parohie sau din oraşul Braşov pentru a lua parte la sfânta slujbă. La orele 9,30 P.S. Sa a fost primit de către soborul de preoţi şi de diaconi cu Sf. Evanghelie şi Sf. Cruce, urându-i-se un bun venit din nou în mijlocul parohienilor.

După intrarea în sfântul locaş a urmat rânduiala prescrisă de tipic a „luării vremii” şi înveşmântarea după care a început slujba de binecuvântare a picturii restaurate.

După rugăciunile îndătinăte şi stropirea cu apă sfinţită cu obişnuita formulă sacramentală P.S. Sa a reliefat în scurte cuvinte importanţa momentului.

A urmat apoi oficierea Sfintei Liturghii arhierestii într-o atmosferă de reculegere şi pioşenie, răspunsurile liturgice fiind date de către un grup de elevi seminarişti şi de întreaga obşte a credincioşilor.

La priceasnă P.S. Sa a rostit un bogat şi înălţător cuvânt de învăţătură legat de viaţa Cuv. Paraschiva şi de mesajul acestei sărbători pentru credincioşii de astăzi. Au fost scoase în evidenţă virtuţile şi nevoiţele Cuvioasei ca şi datoria noastră, a celor de astăzi, de a lucra pentru mântuirea sufletească şi pentru dobândirea sfinţeniei.

Înainte de otpust P.S. a citit marea rugăciune arhierască de dezlegare după care P.C. Pr. paroh Florin Gârloaşa a rostit un cuvânt de mulţumire pentru prezenţa P.S. Sale şi a reliefat realizările pastorale şi administrative din parohie în ultima vreme.

După tradiţie s-a făcut apoi înconjurul Bisericii cu opririle după rânduială şi s-a făcut o pomenire a citorilor acestei sfinte biserici începând cu prot. Bartolomeu Baiulescu, pr. Sterie Stinghie şi alţii.

Un popas de suflet s-a făcut apoi şi la mormântul lui Andrei Mureşanu, cel care a compus imnul „Deşteaptă-te române”, unde s-a oficiat un trisaghion în prezenţa elevilor de la Liceul ce-i poartă numele din Braşov.

O agapă frăţească care a reunit soborul slujitor şi invitaţii, agapă oferită de Consiliul Parohial, a încheiat această zi de praznic la Braşov şi în ciuda ploii care n-a conţinut toată ziua, soarele bucuriei a strălucit în sufletul celor aproximativ 2000 de credincioşi prezenţi la sfânta slujbă de hram.

La întoarcerea spre Sibiu P.S. Sa s-a oprit în parohia Veneţia de Sus, jud. Braşov, unde în prezenţa unei mari mulţimi de credincioşi în frunte cu păstorul lor sufletec P.C. Pr. Florin Lodroman a oficiat slujba Vecerniei, rostind şi aici un bogat cuvânt de învăţătură creştinească în biserica cu hramul „Cuv. Paraschiva” (1775), un veritabil monument istoric.

Astfel s-a încheiat ziua de pomenire a Cuv. Paraschiva în ţinutul Braşovului şi Făgăraşului şi cu siguranţă că aceste vizite ale ierarhului vor rămâne înscrise în sufletele credincioşilor care au participat la sfintele slujbe.

PARTICIPANT

Un teolog daco-roman la Marsilia: Sfântul Ioan Cassian

Paralel cu vizita Preafericitului Patriarh Teoctist la Roma, la invitaţia Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul II, în prima jumătate a lunii octombrie a.c., o delegaţie a Bisericii romano-catolice, condusă de arhiepiscopul Bernard din Marsilia (Marseille), a făcut o vizită în România, la Bucureşti, Iaşi, mănăstirile Bistriţa şi Secu, apoi la Galaţi. Delegaţia catolică franceză aducea în ţara noastră moaştele daco-romanului Ioan Cassian, care se păstrează de peste un mileniu şi jumătate la Marsilia, pentru a fi venerate, pentru scurt timp, şi de credincioşii români, din ai căror strămoşi provenea şi el. La Iaşi, ele au ajuns înainte de 14 octombrie, praznicul Cuvioasei Paraschiva, care, de peste 360 de ani (din 1641) a devenit „ocrotitoarea Moldovei”. Cu o zi înainte, deci duminică, 13 octombrie, în catedrala metropolitană din Iaşi a avut loc „canonizarea”, adică trecerea solemnă în rândul sfinţilor, a mitropolitului Petru Movilă al Kievului (1633—1646), fiul domnitorului moldovean Simion Movilă, care este cinstit de Biserica ucraineană încă din 1996. Tocmai atunci se împlinesc şi 360 de ani de la Sinodul de la Iaşi (15 septembrie — 27 octombrie 1642), care a discutat şi aprobat Mărturisirea de credinţă a mitropolitului Petru Movilă, Sinod care a reunit — pentru prima oară în istorie — delegaţii ai celor trei mari ramuri ale Ortodoxiei: greacă (Patriarhia ecumenică), slavă (Mitropolia Kievului), şi latină (Mitropolia Moldovei). Ce fericită coincidenţă: un patriarh latin era prezent la Roma, iar la Iaşi se prăznuia trei evenimente de mare importanţă, care pot fi considerate ca adevărate „momente istorice şi ecumenice”, pentru întreaga lume

creştină atât de divizată astăzi: cinstirea Cuvioasei Parascheva cea din Epivatul Traciei, a daco-romanului Ioan Cassian, ale cărui moaştele sunt azi la Marsilia şi ale românului Petru Movilă, mitropolitul slavilor ortodocşi de la Kiev.

În cele ce urmează, vom prezenta doar câteva aspecte din viaţa şi opera Sfântului Ioan Cassian, teolog de mare prestigiu al timpului său, care a slujit deopotrivă Biserica de Răsărit, din care provenea, dar şi pe cea de Apus, din moment ce a trăit un timp la Roma, apoi în sudul Galliei la Marsilia, unde şi-a sfârşit zilele.

După părerea învăţatului arheolog Vasile Pârvan (1882—1927), Ioan Cassian s-a născut în jurul anului 360, în „Vicus Cassianus” sau „Vicus Cassianorum” (azi satul Casian, comuna Târguşor, jud. Constanţa, pe valea râului Casimcea, numit o vreme Şeremet), pe atunci în provincia romană Scythia Minor, o veche aşezare daco-romană, dependentă pe atunci de cetatea Histria, aşezată pe ţarmul Mării Negre, pe lacul Sinoe, la nord de Tomis.

Biograful său, preotul Ghenadie din Marsilia, scria despre el că era „scit de neam”, deci din provincia Scythia Minor, pe care o prezenta el însuşi drept „patria” sa. Originea sa daco-romană este recunoscută şi de toţi învăţaţii care i-au cercetat opera teologică în a doua jumătate a secolului XX: catolicul Henri Irenée Marrou (într-un studiu publicat în 1947, în care sublinia calitatea sa de „român”), profesorul Philip Rousseau de la Universitatea din Auckland din Noua Zeelandă, M. Olphe-Galliard, Jean Claude Guy, anglicanul Chadwick Owen (o lucrare tipărită la Cambridge în 1968), preotul profesor Ioan G. Coman de la Bu-

creşti, profesorul Nicolae Chiţescu tot de la Bucureşti, mitropolitul Nestor Vornicescu al Olteniei, scriitorul Mihail Diaconescu şi alţii. Se pare că făcea parte dintr-o familie înstărită, nobilă, deoarece a primit o educaţie aleasă, fie în familie, fie într-una din „cetăţile” de la Pontul Euxin (Marea Neagră), poate chiar la Tomis (Constanţa), metropola provinciei, lucru ce-l desprindem din faptul că opera scrisă îl arată ca un om învăţat, cunoscător al culturii greceşti şi latine. De tânăr a intrat într-o aşezare monahală din ţinutul natal, căci cercetările arheologice din a doua jumătate a secolului al XX-lea au dus la descoperirea mai multor aşezări de acest gen, una fiind chiar în hotarul satului Casian, unde azi se va zidi o nouă mănăstire.

În jurul anului 380, însoţit de o soră a sa — al cărei nume nu-l cunoaştem — şi de un prieten, cu câţiva ani mai în vârstă, Gherman (pe care mai târziu îl va numi el însuşi „sfânt”), a plecat într-o lungă călătorie în Orient, pentru a cunoaşte Locurile Sfinte în care a trăit Mântuitorul Iisus Hristos, dar mai cu seamă renumitele aşezări monahale din Ţara Sfântă şi din Egipt. Cei doi prieteni au stat într-o chilie — săpată în stâncă — lângă Bethleem, nu departe de locul în care S-a născut Mântuitorul, iar sora lui Ioan a intrat într-o mănăstire de maici de acolo, unde, probabil, a rămas până la sfârşitul vieţii. După aproximativ cinci ani, deci prin 385, cei doi prieteni au plecat în Egipt, în dorinţa de a cunoaşte marile comunităţi monahale de acolo, dar mai ales anumite personalităţi ale vieţii ascetice care trăiau în duhul marilor cuvioşi ai pustiurilor Egiptului, ca Pavel din Teba (Tebaida), Antonie cel Mare, Pahomie cel Mare şi alţii, de la care să primească învăţătură şi să le cunoască modul în care îşi duceau viaţa ascetică, în rugăciune neîntreruptă, post, muncă şi fapte ale dragostei faţă de aproapele. Acolo au avut „convorbiri duhovniceşti”, pe care Cassian le va scrie, cu marii aceşti ai timpului lor („avva”): Piamun, Pinufie, Pafnutie, Avraam, Nesteros, Serenus, Ioan, Isaac, Serapion, Teona şi alţii. Au stat în pustiu „schetic”, apoi la Panefisis, la Nitria şi în alte părţi, îndeosebi în zonele deltei Nilului. Se pare că după şapte ani s-au reintors pentru scurt timp la Bethleem, pentru ca apoi să revină pentru mai mulţi ani în Egipt.

Anumite neînţelegeri şi disensiuni de ordin teologic care au apărut printre monahii egipteni i-au determinat pe cei doi prieteni, în jurul anului 400, să se îndrepte spre Constantinopol, capitala Imperiului Roman de Răsărit. Acolo păstora atunci arhiepiscopul Ioan Gură de Aur (Hrisostom), cunoscutul Părinte al Bisericii creştine, renumit teolog şi predicator, prieten cu Teofil I, episcopul Tomisului. Sf. Ioan Cassian s-a bucurat de preţuirea marelui Părinte al Bisericii, care l-a hirotonit diacon, iar prietenul său Gherman a fost hirotonit preot. Mai târziu a scris rânduri emo-

tionante despre Sf. Ioan Gură de Aur, socotindu-se a fi „ucenicul şi opera” acestuia. Ioan Cassian a asistat neputincios la înlăturarea din scaun a Sf. Ioan Gură de Aur, în vara anului 404, în timpul domniei împăratului Teodosie al II-lea, datorată înainte de toate intrigilor soţiei acestuia, împărăteasa Eudoxia, înfierată mereu în predicile arhiepiscopului.

În urma acestei înlăturări abuzive din scaun şi a exilării Sfântului Ioan în Armenia, clerul şi credincioşii din Constantinopol au trimis o delegaţie la Roma, pentru a cere sprijinul papei Inocenţiu I (401—417). Din delegaţie făceau parte şi cei doi prieteni daco-romani, Ioan Cassian şi Gherman. Papa n-a putut face nimic, iar Sf. Ioan Hrisostom a murit în exil în anul 407. În schimb, papa l-a putut cunoaşte şi aprecia pe Ioan Cassian; se pare că acum a fost hirotonit preot. Acolo s-a împrietenit şi cu un tânăr monah, Leon, care va deveni mai târziu papa Leon, supranumit „cel Mare” (440—461). De acum înainte nu mai avem ştiri despre cuviosul Gherman; se pare că a murit la Roma.

Nu se cunosc împrejurările în care Ioan Cassian a părăsit Roma şi s-a îndreptat spre sudul Galliei romane de altădată, la Marsilia. Acolo a întemeiat două mănăstiri, una de călugări cu hramul Sfântul Victor, alta de călugăriţe; ambele se numără printre cele mai vechi aşezări monahale din Occident (în 1362 abatele mănăstirii Sf. Victor va fi ales papă, cu numele Urban V). Şi-a încheiat firul vieţii pământeşti la Marsilia, departe de pământul ţării sale natale, se pare în anul 435. Curând a fost cinstit ca sfânt, iniţial la Marsilia şi în sudul Galliei, la 23 iulie. Apoi cultul său s-a extins şi în Biserica răsăriteană, fiind prăznuit, în anii bisecţi la 29 februarie, iar în anii nebisecţi slujba i se face în ziua precedentă, la 28 februarie.

Dar Sfântul Ioan Cassian n-a fost numai un bun cunoscător şi organizator al vieţii monahale, ci şi un remarcabil teolog, am putea spune unul din marii teologi ai secolelor IV—V. Opera sa teologică este formată din trei lucrări. Prima se intitulă *De institutis coenobiorum et de octo principatibus vitiorum remedis* (Despre aşezările mănăstireşti cu viaţă de obşte şi vindecarea celor opt păcate principale; de fapt sunt două cărţi distincte: prima cu patru cărţi (capitole), iar a doua cu 8 cărţi. Lucrarea a fost scrisă la rugămintea episcopului Castor din Apta Iulia, din sudul Galliei, care înfiinţase o mănăstire în dieceza sa. În partea primă — scrisă prin anii 417—418 — prezenta date generale referitoare la viaţa monahală din Răsărit: îmbrăcămintea monahală, rugăciunea şi psalmodierea la slujbe, precum şi formarea de ucenici (noviciatul). Partea a doua exprima cele opt păcate „capitale” şi anum: lăcomia, desfrânarea, iubirea de arginţi, mânia, tris-

(Continuare în pag. a 7-c)

Pr. Prof. Dr.

MIRCEA PĂCURARIU

Citiţi cartea „Mama”

A apărut de curând cartea cu titlul **Mama**, scrisă de Episcopul Ioan Suci. Cartea este la a treia ediţie şi a fost editată acum de Episcopia Greco-Catolică din Cluj, în editura Viaţa Creştină. Prima dată, cartea **Mama** a fost tipărită în anul 1944. După aceea, la scurtă vreme, în anul 1946, a fost reeditată, dar de atunci au trecut aproape 60 de ani, până la ediţia a treia. Eu ştiu de această carte din anii studenţiei mele, adică de acum 50 de ani. Am citit-o şi recitit-o, mi-am făcut extrase şi am recomandat-o, de câte ori am avut ocazie şi am făcut aceasta cu toată căldura sufletului meu. De o vreme încoace, am stăruit pe lângă oameni competenţi, cu rugămintea ca, această carte minunăţ şi de suflet folositoare, să fie reeditată şi răspândită, să fie trimisă la propovăduire. În sfârşit s-a ajuns la această de curând şi sper să fie spre binele multora.

Cartea **Mama** este o carte îndrumătoare, pentru oamenii cu o viaţă de familie, pentru cei ce se pregătesc de căsătorie, pentru soţii şi pentru soţi. Ea este răscolitoare de conştiinţe şi îndeamnă pe soţi şi pe cei ce se pregătesc să fie soţi. Li îndeamnă să primească a fi: „colaboratori ai lui Dumnezeu Creatorul, spre reuşita vieţii.” Cuprinsul acestei cărţi are rostul să atragă atenţia asupra rolului pe care îl au mamele, în primul rând, şi părinţii în general, pentru a aduce în lume „fii spre moştenirea neamului”, spre lărgirea Bisericii şi spre întărirea societăţii omeneşti. Citită şi trăită cu seriozitatea cuvenită, cartea scrisă de Episcopul Ioan Suci, lămureşte toate problemele vieţii de familie, cu îndatoririle soţilor şi ale părinţilor, dar şi cu păcatele ce pot surveni mai ales în privinţa împotrivirilor faţă de rosturile familiei. Din acest punct de vedere cartea **Mama** este îndestulătoare pentru orice mamă şi pentru orice tată, ca să ştie ce au de făcut şi ce trebuie să evite, iar aceasta la aşa măsură, încât nu mai este trebuinţă să mai citească şi alte cărţi de felul acesta.

Cititorul cu atenţie al cărţii cu titlul **Mama** găseşte în ea puncte de sprijin şi temeuri pentru o viaţă de familie, aşa cum o vrea Dumnezeu şi pe care să o poată binecuvânta Dumnezeu. Prin ea el se îmbogăţeşte cu gânduri dătătoare de lumină, cu gânduri din înţelepciunea lui Dumnezeu, dată oamenilor, pe care Dumnezeu i-a ales să

mărturisească adevărul, binele şi bucuria în şi prin viaţa de familie. De aceea zic: „Citiţi cartea **Mama**”.

Şi acum, venind vremea să mărturisesc şi eu adevărul, pentru ceasul de acum şi pentru totdeauna, în legătură cu cartea la care nu este luare aminte, doresc să se ştie că, fiind preocupat de gândul de a pune în atenţie cartea **Mama** mi-a venit în minte gândul ca, dacă cineva ar găsi această carte şi ar citi-o, orientându-se numai după conţinutul ei, ar putea spune: „Gândurile din cartea aceasta sunt gândurile unui sfânt, căci numai sfinţii pot spune gânduri atât de mari, atât de adevărate şi atât de minunate”.

Iar acum, după toate acestea, adaug şi ceva practic, ceva legat de cartea **Mama**. Un preot din Ocna Sibiului, părintele Miron Mihăilescu, — Dumnezeu să-l odihnească — mi-a spus cândva despre o situaţie care este bine să fie cunoscută de cât mai mulţi. Mi-a spus anume că, o femeie din Ocna Sibiului, care avea deja nouă copii şi îi venea al zecelea i-a spus soţului său să aducă ceva avortiv. Soţul însă, nu se ştie prin ce împrejurare, a ajuns la cartea **Mama** scrisă de Episcopul Ion Suci, deci o carte susţinătoare a vieţii şi sarkinii. Femeia la început nemulţumită, a respins cartea, dar curioasă totuşi, a început să citească din ea şi să se uite la gravurile cu care e însoţit textul, ca în cele din urmă să se hotărască pentru menţinerea sarkinii, iar părintele Miron i-a spus: „Părinte, nu zecă ci douăzeci de copii să ai, şi pe toţi îi vei aduce pe lume”. Nu a avut douăzeci de copii căci nu i-a dat Dumnezeu douăzeci, dar câţi i-a dat pe toţi i-a adus pe lume. Fără îndoială că acea femeie ar spune şi ea acum, odată cu mine, ce-am spus adeseori: „Citiţi cartea **Mama**”.

Da, „citiţi cartea **Mama**”, orientaţi-vă după ea, puneţi-o în atenţia oamenilor, ca ea să-şi facă lucrarea pentru câţi mai mulţi iubitori de învăţătură şi de osteneală.

Aşadar, „citiţi cartea **Mama**”, căci începutul de aici se porneşte. Întâi citim şi apoi împlinim. „Citiţi cartea **Mama**”, de Episcopul Ioan Suci, şi vedeţi folosul cuprins în gândurile sfinte şi sfinţitoare din cuprinsul ei.

Şi mai zic odată: „Citiţi cartea **Mama**”!

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN

Știința nu este dușmanul credinței. N-a fost nici în trecut și nici nu va putea deveni așa ceva nici în viitor, cu toate că sunt unii care pretind că cea mai mare parte a oamenilor de știință sunt ateii...

Părintele științei moderne — Galileo Galilei a fost catolic și a rămas astfel până la sfârșit. El a preferat să renunțe mai bine la extraordinarele sale descoperiri decât să fie respins de către propria sa Biserică. Acest om a observat fenomenele imanentului cu umilință, socotindu-le daruri ale unei Ființe superioare și nu în optica celui care afirmă că inteligența umană este singurul centru al oricărei cunoașteri...

Știința și-a găsit originea sa în sânul maternal al Bisericii lui Hristos. Ea nu s-a născut din haos și nici din anarhie. Trebuia să iubești natura pentru a considera pietrele ca obiecte demne de a fi studiate. Aroganța

* Considerații extrase dintr-un articol publicat de profesorul Antonio Zichichi, președinte al Federației mondiale a Oamenilor de Știință și al Institutului Național Italian de Fizică Nucleară, în „Bulletin european”, nr. 628, septembrie 2002, p. 9—12.

Știința și credința în lumea de astăzi*

culturală a epocii lui Galilei disprețuia tot ceea ce nu era un produs pur al intelectului. Galilei, din contră, demonstrează că singură umilința intelectuală i-a permis să citească și să descifreze această mare operă, care este creația... El spune că Sfintele Scripturi sunt cuvântul lui Dumnezeu și că natura este opera Sa. Acestea nu pot să se contradică niciodată și, intra-devă, știința nu admite nici minciunile, nici violențele, nici rasismul sau aroganța, după cum nu le admite nici credința.

După Galilei, cele mai extraordinare descoperiri poartă nume ca cele ale lui Newton, Maxwell, Planck și Einstein... Dacă un edificiu nu poate exista fără fundații și stâlpi de susținere, atunci Galilei, Newton, Maxwell, Planck și Einstein sunt cei care au așezat fundațiile și stâlpii de susținere ai acestei extraordinare construcții a inteligenței umane, care este știința. Toți acești oameni de știință au fost însă niște credincioși.

Ce putem noi atunci să răspundem sloganului care afirmă că, știința este dușmanul credinței? Răspunsul

este acesta: Știința și credința sunt daruri ale lui Dumnezeu... Ele nu se exclud.

Nu există, azi, printre toate descoperirile științei, nici o lege care să fie în contradicție cu valorile religiei sau cu unul dintre cei mai extraordinari stâlpi ai ei: credința.

Se pretinde că trăim într-o eră a științei. Dacă aceasta este adevărat, nimeni nu va îndrăzni să spună că știința și credința sunt în antiteză.

Astăzi, într-adevăr, știința este, în domeniul imanentului, sursa certitudinii celei mai sigure care poate să fie imaginată. Mesajul cultural pe care știința îl transmite omului așa-zis modern are o valoare extraordinară. În marea carte a naturii, nu s-a găsit niciodată nici măcar o virgulă care să nu fie la locul său. Universul care ne înconjoară și din care și noi facem parte, este condus prin legi universale, neschimbătoare în timp și în spațiu.

Aceste legi transmit un mesaj foarte clar: trebuie să vedem în ele semnul puterii extraordinare și al indulgenței Celui care ne-a creat pe noi oamenii și pe toate câte sunt în univers.

Arhim. Veniamin Micle — Lumină pentru suflet —
Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2002, 360 p.

Autorul acestei cărți de predici ne-a fost profesor mulți ani și cu multă admirație i-am urmărit activitatea pastorală și științifică desfășurată pe o perioadă de peste treizeci de ani. Mereu ne-a impresionat capacitatea dănsului de a scoate bibliotecile și arhivele, de a se documenta și după aceea trecea la sintetizarea materialului. Luerul acesta l-a imprimat și foștilor elevi. Citindu-i cărțile și numeroasele articole, observăm, un cult pentru cuvântul scris și tipărit care n-a fost lăsat la întâmplare să iasă de sub pana sa.

Cartea în discuție confirmă cele afirmate mai sus. Conștient de înalta misiune încredințată, preotul își începe elaborarea predicii cu rugăciunea lui Moise: „Ca ploaia să curgă învățătura mea și graiurile mele să coboare ca roua... căci numele Domnului voi preaslăvi” (Deut. XXXII, 2—3).

Pentru a transmite adevărul divin, împodobind azurul duminicii predica trece prin atmosfera Liturghiei înstelate de har și prin inelul de foc al Euharistiei. Rod al unei bogate și neobosite activități predicatiale, fie în mănăstiri, catedrale sau biserici, cartea cuprinde un număr de 52 de predici, distribuite după specificul lor, în felul următor: Cuvântări bisericesti, Învățături creștinești și Meditații duhovnicești. Duhul Sfânt a revărsat asupra părintelui arhimandrit o bogăție de haruri, căci predicile

scrise în liniștea chiliei sunt un răspuns frământărilor oricărui credincios „pentru a-și realiza supremul scop: mântuirea sufletului”.

Cartea este precedată de un „Cuvânt înainte” din partea autorului, care ne atrage atenția că „deși tratează diferite aspecte religioase și morale privind viața creștinului ea are un caracter unitar.

Prima parte cuprinde 17 cuvântări bisericesti, rostite la diferite duminici și sărbători de peste an. Fiecare predică are un titlu, care reprezintă, de fapt, tema ei principală. Iată câteva exemple: Cuvântul Lui Dumnezeu (Duminica a XXI-a după Rusalii); Crucea în viața creștinului (La înălțarea Sfintei Cruci); Despre cinstirea Maicii Domnului (Predică la 15 august); Rolul omului în lumea văzută (Duminica a XIII-a după Rusalii) etc.

Părintele autor se adresează tuturor categoriilor de ascultători. Orice afirmație este bine susținută de argumente din Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și din învățăturile Sfinților Părinți.

Partea a doua cuprinde 21 de învățături creștinești, dintre care amintim: Despre Sfânta Scriptură, citirea și interpretarea acesteia în concepția Sfântului Ioan Gură de Aur; Învățătura ortodoxă despre serbarea Duminicii; Cultul sau cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă; Sfântul Grigorie Decapolitul în viața credin-

cioșilor români; Mărturiile învierii etc.

Ceea ce ne-a atras atenția în această parte a cărții, este faptul că în cuvintele atrăgătoare și fără echivoc, sunt prezentate mai pe larg învățătura Bisericii cu privire la Sfânta Scriptură și Cultul Sfinților.

Cartea se încheie cu „Meditații Duhovnicești”, în număr de 14, care în comparație cu celelalte părți sunt mai scurte. „Cu mici excepții toate au apărut înainte de 1989. Pentru acel timp, într-una din meditațiile autorului, se spune: „Chiar într-o lume materialistă și ateă, ca cea de astăzi, se mai produc minuni, vindecări miraculoase, acolo unde colaborează credința omului cu harul lui Dumnezeu” p. 328.

Nu putem trece cu vederea caracterul misionar al cărții. Indemnuri pentru schimbarea stării de nepăsare, de necunoaștere a credinței, de trezire la o viață în Hristos, adresate cititorului.

Această carte, cea de-a 25-a, a părintelui arhimandrit este un important izvor de informare, documentare și inspirație pentru preoți în alcătuirea predicilor, pentru că altfel arată un adevăr dogmatic în fluorescența predicii decât într-un manual de teologie, fie că de celebru. Este și un dar făcut de autor credincioșilor Bisericii noastre strămoșești.

Pr. NICOLAE MOGA

Violența și depășirea ei

(Urmare din pag. 1)

grupe.

În toate cele patru secții discuțiile s-au purtat în jurul a patru forme de violență: violența individuală, în relație cu semenii; violența în societate; violența în relațiile dintre state sau popoare și în fine violența în relațiile dintre religii. Există în Sf. Scriptură, atât în Vechiul cât și în Noul Testament, texte ce vorbesc despre violență, ca fenomen ce ține de realitatea vieții umane, dar care poate și trebuie să fie depășit. Cain, care își ucide fratele, de o parte (Gen. 4, 1-16), iubirea de vrăjmași propovăduită de Hristos, de cealaltă parte (Mt. 5, 38-48). Măceluri reciproce în numele religiei (III Regi 18-19) mai întâi, apoi străinul care trece peste barierele religioase și etnice pentru a ajuta o victimă a violenței (samaritanianul milostiv, Lc. 10, 25-37). Nu trebuie însă să se generalizeze ideea că violența este caracteristică omului Vechiului Testament, iar Noul Testament este cartea păcii. Cele mai aspre critici ale nedreptății și violenței sociale le aflăm la profeții Vechiului Testament; Neemia, un aristocrat, renunță la privilegiul în favoarea celor defavorizați tocmai pentru a-i determina pe ceilalți ca el să-și urmeze pilda (Neem. 5). Deuteronomul vine să reglementeze problema asupririi între frați, cu conștiința că nu este vorba de un fenomen local sau delimitat istoric: „Săraci vor fi mereu în țară; de aceea Eu îți poruncesc să îți deschizi mâna fratelui tău asuprit și sărac din țara ta” (Dt. 15, 11). Apoi cel mai violent act din istoria omenirii îl aflăm în Noul Testament: răstignirea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, de către oameni.

Secția sistematică și-a propus să discute pe marginea aceluiași patru feluri de violență menționate mai sus, așa cum apar astăzi în societate: violența în familie, violența față de străini, față de boschetari, dependenți de alcool sau droguri. Fundamentalismul religios și terorismul au constituit teme fierbinți în cadrul discuțiilor. O altă problemă actuală propusă spre discuție a fost legitimitatea folosirii forței militare internaționale în zone de conflict, a intervenției militare fundamentate pe dreptul internațional.

În cadrul secției istorice s-a dezbătut tema atitudinii Bisericii/Bisericilor față de problema serviciului militar și a războiului, iar secția practică și-a propus să reflecteze asupra modului în care pot fi eradicate rădăcinile violenței prin formare și educație religioasă.

În ultima zi fiecare dintre secții a prezentat în plen o evaluare a discuțiilor purtate. Participanții s-au bucurat de prezența în mijlocul lor a P. S. Visarion Rășinăreanu, care a transmis pe această cale binecuvântarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală. Au fost de asemenea prezenți profesori ai Universității «Lucian Blaga».

La formularea tezelor au lucrat împreună

ortodocși și evanghelici, ceea ce a făcut ca ele să sune uneori diferit în română față de varianta în germană. Cu toate aceste diferențe, cuvintele cheie și ideile de fond au fost aceleași.

Când căutăm cauzele violenței trebuie să plecăm de la păcat - cauza primară, de la egoismul uman, atitudine posibilă ca urmare a libertății de voință a omului. Cauza secundară este reprezentată de situații contextuale interpretate necorespunzător, subiectiv, ca defavorizante (de pildă inegalitatea). Când vine din partea lui Dumnezeu, violența este un act de dreptate divină și nu poate fi pusă în discuție.² Violența ca act uman nu poate fi justificată și este de condamnat. Cum poate fi depășită violența? În primul rând prin urmarea impulsului venit de sus, de la Dumnezeu, apoi prin angajarea responsabilă a omului. Formulată mai ortodox, prin conlucrarea omului cu harul dumnezeiesc. Combateră violenței presupune mai întâi o atitudine interioară spirituală. Prin „metanoia” (prefacerea interioară) se poate ajunge la iubirea de semenii. De la această prefacere interioară se poate trece apoi la cea exterioară, „prefacerea săbiilor în pluguri” (Is. 2, 4). Care ar fi rolul Bisericilor în combaterea violenței? Bisericile/membrii Bisericilor trebuie să se roage pentru pace și bună înțelegere, să le propovăduiască în cadrul liturgic și în afara lui (conferințe, seminarii, dialoguri). Bisericile pot lua o poziție oficială în situații de conflict sau chiar pot să le prevină. Nu trebuie uitată puterea exemplului, pilda vieții personale. La nivel ecumenic acesta înseamnă dialog între confesiuni și religii, acceptarea diferențelor dintre noi, respectarea celui alt.

Desigur, discuțiile nu au avut un caracter academic fiindcă organizatorii nu au dorit ca ele să fie purtate într-un cerc restrâns de profesori și docenți, deși acest lucru ar fi fost posibil, dacă ne gândim la distincții profesori de la facultățile din Berna și Sibiu care au participat la ele. De la bun început simpozionul a fost gândit ca o manifestare deschisă tinerilor și vârstnicilor, teologi și laici, creștini în primul rând. Creștini conștienți că au o responsabilitate în combaterea violenței din societatea actuală, că Dumnezeu îi cheamă și îi ajută să depășească violența prin înmăntarea dragostei Sale între oameni.

1 Ispita marcionită (antisemită, în sec. XX) a descotorosirii de Vechiul Testament a fost remarcabil combătută de părintele Nicolae Neaga, „N-am venit să stric legea” — Considerații generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament, Sibiu, 1940.

2 Cum e cazul în cartea Naum. Dumnezeu va interveni pentru salvarea poporului său, în prezent amenințat de asirieni. Prin intermediul babilonienilor trimiși de Dumnezeu, asirienii (cei care vor să nimicească poporul Domnului) vor fi ei înșiși nimiciți, spune profetul.

Emanuil Gojdu

(Urmare din pag. a 3-a)

lui Gojdu, respectându-i voința testamentară.

În același ton, optimist și de recunoștință față de cel omagiat, s-a exprimat în cuvântul său și Excelența Sa, domnul Mircea Geonană, ministrul Afacerilor Externe: „Cred că trebuie să admitem cu admirație că acest om, deși deplin ancorat în istoria timpului său, pe care popoarele de care se simțea legat - poporul român și poporul ungăr - o percepeau câteodată ca pe un factor de separare, a construit imperceptibil o punte de legătură între România și Ungaria. A demonstrat prin viața sa că apartenența la unul dintre popoare nu semnifică nici pe departe o premisă pentru resentimente la adresa celui alt, ci una pentru apropiere, înțelegere, toleranță și cooperare.

Relația româno-ungară are un simbol, cel mai bun dintre cele posibile - îndrăznesc să o spun - și acesta este Emanuil Gojdu. Nu întâmplător, personalitatea lui remarcabilă este pomenită în toate întâlnirile liderilor politici români și ungari, cu dorința reală de a-i cinsti memoria așa cum se cuvine și de a repara nedreptatea ce a pus stavilă generozității sale. Gojdu merită cinstire pentru contribuția sa dezinteresată la dezvoltarea culturală a popoarelor române și ungar și pentru omagiul pe care, prin viața sa, și dincolo de moarte l-a adus cooperării româno-ungare și formării intelectualității românești.

Suntem datori, cred, să facem acest lucru, în primul rând pentru că este păcat ca toate eforturile lui Gojdu și ale Fundației, întemeiate conform voinței sale testamentare de a da o afecțiune filantropică unei averi considerabile, să fie date uitării, pentru că - să nu uităm acest lucru - personalități cu nume sonore ale culturii românești s-au format în țările Române și în străinătate, grație ajutorului financiar benevol al lui Gojdu.

În al doilea rând, suntem datori să facem acest lucru pentru că suntem moștenitorii unui trecut recent despre care, în statele din Europa Centrală și de Sud-Est, nu obișnuim să ne amintim cu plăcere. Trebuie să avem curajul și responsabilitatea de a recunoaște erorile și nedreptățile regimurilor comuniste și de a ne asuma remedierea greșelilor care s-au făcut, pentru a nu le perpetua.

În mesajul Înalt Prea Sfințitului, Dr. An-

tonie Plămădeală, președintele de onoare al Fundației, care din motive binecuvântate nu a putut participa, se preciza: „La această manifestare de suflet, participă și Biserica noastră străbună, care s-a împărțit din plin, de-a lungul vremii, de binefacerile acestui mare fiu al ei, care va rămâne în conștiința tuturor ca un stâlp de nădejde al realizării marilor sale idealuri naționale și religioase”.

Semnatarul acestor rânduri, în calitate de președinte executiv al Fundației, după ce a mulțumit celor prezenți pentru participare, a remarcat: „România, ca stat modern și european, a fost creația elitei culturale și politice creată pe parcursul secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea în marile centre universitare ale Europei. Prin această elită, societatea românească s-a racordat la valorile Europei, s-a înscris în sistemul de vase comunicante al spațiului de cultură și civilizație al continentului. Or, la formarea acestei elite, Gojdu, prin fundația creată de el, a permis sutelor de tineri români din fostul Imperiu Austro-Ungar să studieze la universitățile din Europa Centrală și de Vest, aprox. 450 dintre ei încheindu-și studiile cu doctorate în diferite ramuri ale științei.

Ca oameni de cultură și știință, ca oameni politici, bursierii Gojdu au jucat un rol determinant în emanciparea culturală și națională a românilor transilvăneni, în afirmarea Bisericii noastre Ortodoxe, au participat la construcția statului unitar român, perfect integrabil constelației de state și democrații ale Europei secolului XX”.

După vizitarea expoziției Gojdu, prezentată de domnul Constantin Mălinaș de la Biblioteca județeană din Oradea, a urmat sesiunea de comunicări științifice, prezentate de academicieni și profesori de seamă ai universităților noastre. Și anume: Acad. Dan Berindei, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Conf. Univ. Dr. Pavel Cherescu, Prof. Dr. Ioan Aurel Pop, Conf. Univ. Dr. Cornel Sig-mirean, Prof. Dr. Nicolae Edroiu, Prof. Dr. Radu Păiușan, Prof. Dr. Mihai Drecin și Prof. Dr. Grigorie Ploieșteanu.

Manifestarea s-a încheiat cu bucuria că s-a adus în mintea și în sufletele celor prezenți o personalitate „nemuritoare” prin fapta sa, dar și cu regretul că visul lui Gojdu, cel care ar vrea „ca și după moarte să erumpă de sub gliile mormântului spre a fi pururea în sânul nației sale”, este departe de a fi desăvârșit.

(Urmare din pag. a 5-a)

tețea, neliniștea, slava deșartă și mândria (trufia). Recomanda și „remediile” sau „leacurile” pentru „vindecarea” fiecăruia din aceste păcate.

A doua carte — și cea mai importantă — se intitulează **Conlationes XXIV — Convorbiri sau Intrețineri cu Părinții duhovnicești**, în 24 de cărți, scrisă între anii 420—429 (în trei serii). Este vorba de convorbirile pe care Cuviosii Părinți Casian și Gherman le-au avut cu acei sihăștri din Egipt, pe care i-am amintit, sub formă de întrebări și răspunsuri. În mediile monahale cartea se prezintă deci ca un „Pateric”, în limbajul de azi ar putea fi numită „carte de interviuri”. În dorința de a cunoaște anumite probleme teologice, dar mai ales pentru a cunoaște modul în care pot ajunge la desăvârșirea vieții lor spirituale, cei doi călugări daco-romani pun zeci de întrebări acelor asceți egipteni, ale căror răspunsuri sunt prezentate foarte detaliat. N-ar fi exclus ca, la redactarea lor, din smerenie, dar și pentru a omagia personalitatea prietenului său trecut la cele veșnice, Cassian pune în gura lui Gherman majoritatea întrebărilor; cu alte cuvinte, el conduce discuțiile, prezentându-se ca un adevărat „coautor”, ca „dascăl”, pe câmpul ei, Cassian, apare mai degrabă ca un „ucenic”. În orice caz, analizând acele întrebări (dar și felul în care au fost redactate răspunsurile), rezultă că ambii daco-romani erau oameni de mare cultură, buni cunoscători ai Sfintei Scripturi și ai învățăturilor de credință creștină, dar și cunoscători ai filosofiei și finii psihologi. Amândoi erau interesați să cunoască părerile Părinților pustiei despre lupta cu păcatul prin post, rugăciune sau pe alte căi, ca și dorința lor de-a ajunge la desăvârșire, a o comuniune cu Dumnezeu.

Ultima lucrare, scrisă de Sf. Ioan Cassian — de data aceasta cu caracter polemic — se intitulează **De incarnatione Domini contra Nestorium** în 7 cărți (Despre Întruparea Domnului, împotriva lui Nestorie, cunoscutul eretic condamnat la

Sf. Ioan Cassian

Sinodul III ecumenic de la Efes din anul 431. A fost redactată prin anii 429—430, la îndemnul prietenului său, diaconul Leon, viitorul papă. Prezenta mărturie din Sfânta Scriptură și din scrierile unor Sfinți Părinți (Ilarie din Pictaviu, Ambrozie al Mediolanului, Fer. Ieronim, Atanasie cel Mare, Grigorie de Nazianz) că Hristos-Dumnezeu S-a născut din Sfânta Fecioară Maria, care trebuie să fie socotită ca „Născătoare de Dumnezeu” sau „Maica Domnului”. Era cel mai important tratat de hristologie scris până atunci.

Presupunem că anumite copii după cele trei lucrări ale Sfântului Ioan Cassian vor fi ajuns și la episcopii daco-romani de la Tomis care au păstorit atunci sau după moartea sa: Timotei (431), Ioan (c. 448), Alexandru (c.449—d.451), Teotim II (458), Paternus (i.518—d.520), Valentinian (i.549—d.553) și alții, ale căror nume nu le știm sau la alți teologi care au trăit în Scythia Minor după ei.

Opera Sfântului Ioan Cassian a cunoscut o largă circulație în tot Evul Mediu, atât în Apus, cât și în Răsărit, iar mari teologi au citat din ea în lucrările lor (patriarhul Fotie, Toma de Aquino și alții). A fost redată în mai multe rânduri în Apus. Cităm doar cunoscuta colecție „Sources chrétiennes” (de la Paris — vol. 42, 54, 64 și 109 în traducerea franceză a lui Dom Pichery, iar ultimul volum tradus de Jean-Claude Guy).

În Evul mediu românesc anumiți călugări din mănăstirile noastre i-au tradus părți din operă, mai ales din „Convorbiri”, numindu-l „Cassian Râmleanul”, adică de la Râm — Roma, deci „Romanul”, difuzată fiind în mediile monahale. În secolul abia încheiat a fost tradusă parțial de Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, în primul volum din **Filocalie** (Sibiu, 1947), parțial în revista „Mitropolia Olteniei” (1985—1986), și, în sfârșit, întreaga operă în colecția patristică „Părinți și scriitori bisericești”, vo-

lumul 57, în traducerea profesorilor Vasile Cojocaru și David Popescu, cu un valoros studiu introductiv datorat profesorului Nicolae Chițescu (București, 1990, 908 pagini).

Deși a trăit departe de locurile natale, Sfântul Ioan Cassian („românul” cum l-a numit istoricul francez Henri Irenée Marrou) rămâne al nostru, al românilor, fiind născut și crescut în provincia „Scythia Minor” de altă dată. Dar prin bogata sa moștenire culturală și spirituală, el aparține întregii Biserici, cea „una” în primul mileniu creștin. El este modelul desăvârșit al teologului creștin care a știut să slujească cu aceeași dăruire întreaga creștinătate a timpului său: la „Pontul Euxin”, în Țara Sfântă, în Egipt, la Roma și în Galia, fiind cinstit până azi atât de Biserica Ortodoxă, cât și de „sora” ei, Biserica Romano-Catolică. Fie ca el să slujească drept pildă în lucrarea celor două mari Biserici, în năzuințele lor de refacere a unității tuturor creștinilor!

Pr. Al. Stănculescu-Bârda, **Bibliografia Revistei „Biserica Ortodoxă Română” (1874—1994)**, Bârda, Ed. „Cuget Românesc”, 446 p.

Cu câțva timp în urmă prezentăm vol. I din **Bibliografia** publicată de preotul Al. Stănculescu-Bârda. Recent a apărut vol. II, care cuprinde capitole importante din evantaiul tematic abordat de revista în discuție. De altfel, întreaga iconomie a lucrării se bazează pe structura învățământului teologic superior: Secțiunea Biblică, Secțiunea Sistematică, Secțiunea Practică și Secțiunea Istorică. Dacă vol. I cuprindea primele trei secțiuni, cel de-al doilea cuprinde prima parte din Secțiunea Istorică. Aici se regăsesc peste 7000 de articole, studii, reportaje, recenzii etc. din domeniile **Istoriei Bisericii Universale, Ecumenismului, Bizantinologiei, Patrologiei** (Istoria Literaturii Creștine), **Istoriei Religioasă, Etnografiei și Folclorului**.

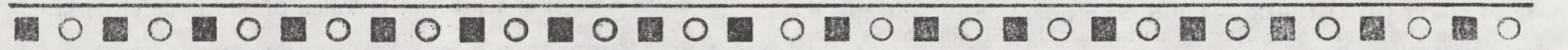
Tim de 120 de ani în revista „Biserica Ortodoxă Română” și-au dat întâlnire sute de autori, clerici și laici, care și-au adus contribuția la cunoașterea trecu-

tului și prezentului uneia dintre cele mai vechi, răspândite și puternice religii: creștinismul. Lucrarea urmărește dezvoltarea istorică, timp de 2000 de ani, a creștinismului în general, alături de dezvoltarea în trecut și actualitate a bisericilor creștine din țări și zone diferite ale globului, pe confesiuni. Aici pot fi găsite aspecte privind istoria generală și provincială a creștinismului în diferite țări, documentele istorice relative la aceste aspecte, organizarea, starea economică, activitatea pastorală, misionară, culturală, presa, învățământul teologic, relații cu statul și relațiile interconfesionale, contextul social și relațiile externe ale fiecărui cult istoric. Se regăsesc aici numeroase culte neoprotestante, dar și mari religii, alături de religiile primitive, orientale, greco-romane, indiene, africane, malayeziene, mozaiică, mahomedană, dar și geto-dacă. Istoria de un mileniu și jumătate a Imperiului Bizantin are un larg ecou în paginile lucrării. Numeroși Sfinți părinți ai Bisericii sunt prezentați în cartea citată împreună cu operele lor. Ultimul capitol este dedicat etnografiei și folclorului, unde pot fi găsite studii și recenzii de materiale apărute în țară și străinătate pe această temă.

Un indice de autori vine să completeze acest instrument de lucru pentru cercetătorii clerici și laici. Faptul că numeroase articole prezentate în carte se bucură și de un rezumat telegrafic, face ca interesul pentru volumul al doilea să fie la fel de mare ca pentru cel dintâi. Cartea este tipărită pe hârtie offset, tipar offset, cu copertă policolormă.

Lucrarea preotului Al. Stănculescu-Bârda este utilă, mai ales în acești ani când cercetarea istorică se bucură foarte rar de materiale bibliografice atât de necesare.

LECTOR

Cântăreții din Ardeal

(Urmare din pag. a 2-a)

orală (referitor nu numai la cântarea bisericească din Ardeal), menționând inclusiv folosirea mijloacelor tehnice moderne: „Pentru o completă cunoaștere a muzicii bisericești existente în practica poporului nostru, este nevoie de a uza de toate mijloacele de investigație pentru aducerea ei la lumină, ca: fonograf, notație după auz de la cât mai mulți cântăreți de biserică și cuprinzând cât mai mult spațiu geografic. Neputând-o cunoaște complet — după cât s-a notat până acum — nu ne putem fixa cu temei asupra unui singur gen de cântare bisericească. Trebuie să se pornească la lucru pentru dezgroparea muzicii bisericești pe cale folkloristică [...] [deoarece] constituie un adevăr faptul că muzica populară este legată structural de cântarea bisericească.”

Interesului bisericesc pentru unitatea prin uniformizare (cu dezinteresul corespunzător pentru diversitatea stilistică în cântare) i s-au adăugat în a doua jumătate a secolului al XX-lea orientările atee ale statului comunist, care de asemenea nu încurajau decât conjunctural cercetările în domeniul bisericesc. Aceasta a făcut ca studiul **cântării bisericești de factură folklorică** să rămână într-o oarecare umbră, timp de mai multe decenii.

Actualmente, cercetarea sistematică în acest domeniu se impune cu o deosebită acuitate, deoarece schimbările ultimilor ani în sensul modernizării vieții rurale din toate punctele de vedere par să afecteze și existența tezaurului de oralitate al cântării de strună din Ardeal, ce constituie o valoare culturală indiscutabilă și o marcă de identitate spirituală a poporului român.

Condiția cântărețului bisericesc

Dincolo de „produsul artistic” propriu-zis constiuit de cântarea bisericească în sine și care se va păstra atât cât va fi cu putință prin arhivarea cu mijloacele tehnice, spre a constitui mărturie și model pentru urmași (scopul proiectului în curs, menționat la început), cercetarea cântării din parohiile Arhiepiscopiei Sibiului a condus și la o serie de observații colaterale, care vin să completeze imaginea unui domeniu de o surprinzătoare bogăție spirituală. Între acestea se numără și acele aspecte care circumscriu ceea ce am putea numi **condiția cântărețului bisericesc** — în descrierea căreia, din păcate, limbajul „științific” pre(ten)țios poate părea inadecvat, ba chiar ridicol.

Astfel, rămânerea în slujba comunității bisericești adesea până la adânci bătrâneți, așa cum este cazul a nenumărați cântăreți, este un lucru cu atât mai de mirare, cu cât interesul pentru diferiți „soliști”, „muzici” sau „stiluri” a devenit cu totul perisabil în vremurile mai noi, atât de „mediatice”. Să ne gândim câți artiști ar putea să mai trezească interesul vreunui public după două-trei apariții la rând? Cântăreții bisericești cântă însă duminică de duminică și sârbătoare de sârbătoare, uneori multe decenii la rând pentru aceeași comunitate bisericească. Fiind vorba aici despre ceva care depășește cu mult ambițiile artistice omenești, și anume de pre-descoperirea sacramentală a Dumnezeuirii în Slujbele Bisericii, cântării și cântăreților care slujesc acestui scop este cu totul greșit să li se aplice măsurile vreunei muzici mai „lumești”.

La fel este de mirare și „scolirea” bătrânilor cântăreți, îndelungată și începută din fragedă pruncie pe lângă altar și strună, pe lângă un alt bătrân și priceput cântăreț, căruia i se face pomenire întotdeauna cu adâncă venerație. Ucenicia aceasta, mai rareori completată sau atestată la școlile propriu-zise de cântare, este foarte departe de diplomele grăbite (grăbite uneori să acopere impostura, să gădile orgoliile sau să deschidă un acces cât mai ușor la un cânt „mai mult” și amăgitor câștiș). Dar cu o așa temeinică „școală” a cântării, aceasta este departe de a fi

„școlărească” (sau scolastică) și prezintă toate caracteristicile adevăratei arte și mai ales ale inspirației, recunoscute de comunitatea bisericească. Pentru că doar un autentic harismatic (în sensul propriu al celui învrednicit cu un Dar al Harului Duhului Sfânt) poate „rezista”, așa cum aminteam mai înainte, atâtea decenii într-un post atât de dificil, și uneori atât de vulnerabil (la criticile atâtor neaveniți), așa cum este postul cântărețului.

Darul cântărețului, care înseamnă mai mult decât o voce plăcută, uneori puternică, dar care atrage întotdeauna atenția celor ce-l ascultă, de regulă nu i-a adus acestuia prea mulți bani. După ce a ucenicit ani îndelungați pe lângă strună cu răsplata vreunei prescuri, „culmea reușitei” în „cariera de cântăreț” poate fi eventual încadrarea cu „cel mai mic salariu pe economie”, cel de măturător-îngrijitor, atunci când și acesta nu este împărțit cu crâșnicul și eventual și cu clopotarul. Dar se poate și ca tot câștigul bănesc să fie doar vreun „venit” ocazional de o slujbă sau alta, după împărțea care urmează indicația de tipic „cum va vroi cel mai mare”. Și atunci cântărețul trebuie să fie lemnar sau fierar, sau țaran pur și simplu — „muncitor agricol”, cum se recomandă câte unul (cu grija în privire de a nu fi prea disprețuit de „domnul” de la oraș), sau „lucrător în zootehnie”, adică văcar sau porc... Oricum, cântărețul bisericesc este „măturător” sau „grăjdar” și în cântarea sa inspirată de duhurile cele îngerești (după spusele Sfinților Părinți), atunci când atingerea curăției cântării provoacă la curățirea necurăției din suflete...

Se vorbește uneori despre o „criză a cântării bisericești” și cei care vorbesc despre ea adesea cu fățarnică îngrijire au în vedere neputințele unor bătrâni cântăreți. Cum totdeauna fățarnicia înseamnă și orbire, este vorba în acest caz doar despre o pervertire prin obișnuirea cu lumeștile desfătări (sonore), care împiedică ochiul sufletului să mai vadă „lumina lină” a cereștii Împărății. Este la fel cum pervertirea prin necurățiile tipărite pe hârtie groasă și velină ne ispitește să disprețuim o Scriptură Sfântă, dar pe hârtie ieftină — o altă întrupare a Cuvântului lui Dumnezeu, „care nu are unde să-și plece capul”. De aceea, criza cântării este mai degrabă a celui „surd” cu sufletul și inima, „sensibil” doar la flașnetele și „pompa” veacului, dar care nu mai aude cântarea îngerească, ce este „în duh”, dacă ingerii sunt „duhuri slujitoare”: „noi care pe Heruvimi, cu taină închipuim și Făcătoarei de viață Treimi, întreit sfântă cântare aducem...”

Însă, smerită și uneori umilită, dar și ferită astfel de micimile stării lumești, cântarea bisericească a dăruit slujitorilor ei (și întregii comunități bisericești, când aceasta însoțește cântarea de răspuns la altar a cântărețului), în clipele de grație, de luminare a Harului dumnezeiesc, descoperiri pe măsura celor amintite de Sfântul Apostol Pavel despre „cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit... pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (Is. 64, 3). Aceasta se oglindește întotdeauna și în umirea plină de lumină din ochii sofiilor bătrânilor cântăreți, când aceștia, atât de bine cunoscuți după o viață petrecută împreună (cu atâtea bune și rele), încă luminează iar și iar prin cântare noutatea cea de nespus a veșniciei.

Neglijată și uitată de o lume tot mai tristă și mai săracă în „bogăția” întunericului său electric, cântarea bătrânilor crește asemenea nestematelor de inestimabil preț în adâncul cel prea luminos al Tainelor dumnezeiești.

1. Diacon Petru Gherman, **Muzica bisericească din Ardeal — generalități** (extras din vol. „Omagiu Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, la douăzeci de ani de arhipăstorie”), Sibiu, 1940, p. 10.

† MĂCINICA BĂLȚAT

În seara zilei de 28 octombrie a.c. a trecut la Domnul, după o scurtă dar grea suferință, cea care a fost Măcinica Bălțat, mama P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu al Arhiepiscopiei Sibiului.

Născută la 9 martie 1933 în localitatea Tălmăcel din Mărginimea Sibiului într-o familie de țărani evlavioși, adormită întru Domnul s-a stabilit în Tălmăciu în anul 1958. Din tinerețe până la ieșirea la pensie în anul 1990 a lucrat la Fabrica de ață „Firul Roșu” din Tălmăciu. A fost o soție și mamă devotată care și-a crescut copiii în frica lui Dumnezeu și în dragoste față de muncă.

Slujba prohodirii a fost oficiată în biserica Sf. Nicolae din Tălmăciu de un sobor de 95 de preoți, având în frunte pe I.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei și pe P.S. Gherasim, Episcopul Râmnicului.

Au fost de față membrii familiei, P.S. Visarion Rășinăreanu, reprezentanți ai autorităților locale și o imensă mulțime de credincioși.

După otpustul slujbei de înmormântare s-a dat citire scrisorii de condoleanțe adresate familiei de către I.P.S. Mitropolitul Antonie al Ardealului, după care au rostit cuvântări: I.P.S. Andrei al Alba-Iuliei, P.S. Gherasim al Râmnicului, P.C. pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, și P.C. Pr. paroh Mircea Crețu.

Răspunsurile funebreale au fost date de către un grup de studenți teologi.

După cuvântări trupul adormitei întru Domnul a fost așezat spre veșnică odihnă până la obșteasca înviere lângă biserica Sf. Nicolae în mormântul pregătit din vreme.

Veșnica ei pomenire!

PARTICIPANT

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Joi, 3 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe P.S. Sa Siluan Marsilianul, episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române cu sediul la Paris.
- A primit pe Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
- A primit pe Pr. conf. dr. Vasile Grăjdian, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
- A primit pe d-na preoteasă Ana Moga de la Râul Sadului.
- A primit pe P.C. preot Ioan Comșulea, de la parohia Veneția de Jos, prot. Făgăraș.
- A participat în Paraclisul Mitropolitan la taina Sf. Maslu, oficiată de P.S. Siluan Marsilianul din Paris, împreună cu un sobor de preoți profesori.
- **Marti, 8 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa s-a deplasat la București, la Patriarhia Română.
- A primit pe Ec. Gh. Bistriceanu, București.
- **Joi, 10 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- A primit pe P.C. Arhim. Arsenie Papacioc, de la Mănăstirea Techirghiol.
- A primit pe monahia Elisea Papacioc, stareța Mănăstirii Cârțoara, prot. Avrigh.
- **Luni, 14 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
- **Marti, 15 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit o delegație de la Parohia Paloș, prot. Rupea, în frunte cu d-l primar. A fost de față Permanența Consiliului Eparhial.
- A primit pe d-na preoteasă Hândorean Paraschiva din Sibiu.
- **Joi, 17 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a prezidat la Reședința Mitropolitană din Sibiu lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- A primit pe P.C. Pr. Nicolae Palmeș, protopopul de la Rupea.
- A primit pe P.C. Pr. Ioan Hândoreanu, de la parohia Poiana Sibiului III, prot. Săliște.
- **Vineri, 18 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sămbăta de Sus.
- A primit pe monahia Spiridona Mihu, stareța Mănăstirii Predeal, împreună cu P. Cuv. Ierom. Teofil Șerban.
- A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv al Arhiepiscopiei.
- A primit pe I.P.S. Sa dr. Iosif Pop, mitropolitul Europei de Vest și Arhiepiscop al Parisului.
- **Marti, 22 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe P.C. preoți Prodea Vasile și Herda Nicolae de la Parohia „Sf. Nicolae” - Șchei, Brașov.
- A primit pe P.C. pr. Mihai Manolache din Brașov.
- A primit pe P.C. pr. Albu Alin de la parohia Spitale - Tractorul din Brașov cu ocazia sfințirii Sf. locas.
- A primit pe d-l Ciută Octavian din Or. Victoria.
- A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **Joi, 24 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe d-l Moraru Constantin, președintele Consiliului Județean Sibiu.
- A primit pe d-na preoteasă Răduț Elena-Simona din Sibiu.
- A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Vineri, 25 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe d-na Nina Negru din Chișinău.
- A primit pe P.C. pr. lector dr. Aurel Pavel de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
- A primit pe Diac. prof. dr. Pavel Cherescu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea și deputat în Parlamentul României.
- **Sămbătă, 26 OCTOMBRIE** — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhid. prof. univ. dr. Constantin Voicu, decan al Facultății de Teologie din Oradea.
- A primit pe Dr. Liviu Telea și d-l Asist. dr. Marius Telea de la Facultatea de Teologie din Alba-Iulia.
- **Luni, 28 OCTOMBRIE** — A primit pe Dl. Dr. Emil Băcilă din Sibiu.
- A primit pe D-na Nina Negru din Chișinău.
- A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Sf. Mănăstiri Brâncoveanu de la Sămbăta de Sus.
- **Miercuri, 30 OCTOMBRIE** — A primit pe P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Sibiu.
- A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RAȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- **20 OCTOMBRIE 2002** — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Sf. Nicolae” din Săvăstreni, prot. Făgăraș și Sf. Liturghie arhierască robind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Ciprian Aranyoși a fost hirotesit întru sachelar.
- **21 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie arhierască în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia cu prilejul zilei Sf. Mărturisitorii ardeleni și a rostit cuvânt de învățătură.
- În aceeași zi a vizitat canonic mănăstirea „Sf. Treime” de la Orlat.
- **23 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a participat la Simpozionul cu tema: „Rolul Bisericii în desfășurarea acțiunilor militare ale armatei române în cele două războaie mondiale”, organizat la Cercul militar Sibiu.
- **24 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Brașov.
- A vizitat mausoleul de la Bran al familiei Pușcariu și a oficiat un trisaghion la mormântul arhierelui Ilarion Pușcariu.
- **26 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a slujit, la invitația I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, la slujba de sfințire a bisericii mănăstirii Dumbrava, jud. Alba și la Sf. Liturghie arhierască robind cuvânt de învățătură.
- **27 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Dârlos, prot. Mediaș și Sf. Liturghie arhierască robind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Narița Damian a fost hirotesit întru sachelar.
- A cercetat biserica parohială din Hamba, prot. Sibiu, recent pictată.
- Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **28—29 OCTOMBRIE** — P.S. Sa a prezidat lucrările conferințelor preoțești din Mediaș și Săliște.
- **1 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit o slujbă de pomenire a eroilor Revoluției din Sibiu la Monumentul închinat acestora din fața Casei de Cultură.
- **2 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Drăgușin Adrian.
- **3 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în biserica parohială din Râu Sadului, prot. Sibiu, robind cuvânt de învățătură. C. diacon Drăgușin Adrian a fost hirotonit întru preot pe seama aceleiași parohii, iar teologul Șirjiță Cornel a fost hirotonit întru diacon.
- Seara a slujit și a predicat la Taina Sf. Maslu de obște la parohia Tălmăcel, prot. Avrigh.
- **4 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a participat la slujba înmormântării pr. prof. AUREL JIVI de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- A prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Agnita.
- **5 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Cornel Șirjiță pe seama parohiei Paloș, prot. Rupea.
- **6—7 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a participat la întâlnirea de lucru de la Suceava care a dezbătut problema întocmirii unui martirologiu pentru Biserica din România.
- **8 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în biserica „Sf. Arhangheli” din Sibiu-Strand (pr. paroh Nicolae Crețu), robind cuvânt de învățătură și hirotonind întru diacon pe teologul Monea Ioan.
- Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.
- **9 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în Capela mitropolitană din Sibiu hirotonind întru preot pe diaconul Monea Ioan pe seama parohiei Tohanu-Nou, prot. Brașov și pe teologul Arcaș Ioan întru diacon.
- **10 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu (pr. paroh Ioan Coșa), robind cuvânt de învățătură și hirotonind întru preot pe diaconul Ioan Arcaș pe seama parohiei Bran-Poartă, prot. Brașov.
- **11 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a noii biserici cu hramul „Sf. Mucenic Mina” de la Spitalul Tractorul din Brașov și Sf. Liturghie arhierască robind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Alin Albu a fost hirotesit întru iconom.
- **13 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierască în biserica cu hramul „Sf. Ioan Gură de Aur” din Cristian, prot. Sibiu, cu prilejul hramului robind cuvânt de învățătură.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● „Izvoare liturgice și pastorale”, carte scrisă de Prea Cuv. Arhim. Grigorie Băbuș, apărută la Editura Christiana, București, 2002. 173 p.

Cartea părintelui Băbuș apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care îi face și un cuvânt de binecuvântare, p. 5-6.

Este o carte plină de curate învățături creștine, care ne dezvăluie un scriitor teologic și ne face o bucurie.

Dumnezeu să-i dea multă sănătate să mai poată scrie asemenea cărți.

● Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 2002, publică cartea: *Cărturari sibiieni de altădată*, de P.C. Pr. univ. Dr. Mircea Păcurariu, 736 p.

Într-o carte voluminoasă părintele Păcurariu îi cuprinde pe toți cei care au contribuit la dezvoltarea Teologiei ortodoxe ardeleni. Printre aceștia se numără episcopi și mitropoliți, ca și toți laicii care au contribuit la învățământul teologic ardelen. Astfel, ne vorbește de primii episcopi, Vasile Moga, Andrei Șaguna și până la Nicolae Mladin. M-am bucurat să-i găsească aici spre exemplu, pe N. Balcă, E. Vasilescu și până la G. Marcu, I. Tudoran, I. Zăgrean, Sofron Vlad - rector, Gh. Șoima, care au dat strălucire învățământului teologic de la Sibiu. Toți au strălucit și au lăsat urme în învățământul teologic sibiian. Desigur, eu am amintit la întâmplare aceste nume, ele sunt mult mai multe enumerate în această lucrare și toți ar trebui amintiți.

Părintele profesor Păcurariu face un lucru extraordinar atunci când îi notează pe toți și când ni-i oferă studiului și amintirii noastre.

Este o carte extraordinară de bună, căci amintindu-i pe toți parcă ne crește inima și am dori să le fim în continuare urmași vrednici. Dumnezeu să-i binecuvinteze osteneala Părintelui prof. Mircea Păcurariu.

● Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu a tipărit cartea: *Dubla natură a omului în lumina învățaturii Sfântului Grigorie Teologul*, de Asist. Univ. Dr. Marius Telea (2002, 267 p.).

Cartea este de valoare prin temele tratate cu mare seriozitate. În partea întâi putem vedea teme ca: „Dualismul persoanei Mântuitorului Hristos”, „Concepția Sfântului Grigorie de Nazianz...”; partea a doua vorbește despre: „Omul și creația văzută — elemente ale antropologiei gregorieni”, „Sufletul uman — o emanație divină”, „Trupul uman — legătura cu lumea materială”, „Omul — ființă compusă”, iar cea de a treia și ultima parte cuprinde: „Creația și dubla natură a omului din perspectivă trinitară”, apoi „Dualitatea ființei din perspectivă soteriologică”. Eu am pomenit câteva din fiecare parte. Ele sunt cu mult mai multe și foarte bine tratate.

Este o carte care a necesitat o muncă asiduă, pe care autorul în persoana tânărului Asist. univ. Dr. Marius Telea a dovedit-o din plin. Așteptăm și în viitor alte cărți tot pe atât de bune.

● Poetul Theodor Damian ne trimite un volum de versuri intitulat frumos: *Ispita râului* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2001, 120 p.).

Iată ce spune Aurel Sasu: „Poezia lui Theodor Damian e pustia imagină a trupului captiv nerodirii, păcatului și morții. Mesajul ei, izvorât din neputința lutului și din frigul peșterii, atinge pragul de lumină duhovnicească din bucuria (ne)buonia propovăduirii apostolice. Capătul de drum al suspinului lăuntric și al dorului de taină este Cuvântul ca nădejde, din cele ce nu se văd, a făgăduinței”.

Îi urăm lui Theodor Damian să-și înmulțească talentul care, evident, i s-a dat. Nu se dă oricui, dar cui i se dă, i se dă și o mare răspundere!

ANTONIE P.

Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”

O nouă vizită partenerială de la Graz

Parteneriatul oficial încheiat între Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Graz (Austria) și Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu a continuat anul acesta cu vizita unei delegații oficiale a facultății din Graz la Sibiu, care a avut loc între 24—30 octombrie 2002. Delegația austriacă s-a compus din prof. dr. Erich Renhart, responsabil al parteneriatului cu Sibiul, și prof. dr. Otto König, cu soțiile lor, împreună cu șapte studenți și un student în Teologie. Pentru alcătuirea programului vizitei și buna desfășurare a lui s-au străduit Decanul facultății, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, arhid. conf. dr. Dorin Oancea, ca responsabil al parteneriatului cu Grazul, pr. lect. dr. Irimie Marga, care i-a însoțit pe oaspeții în deplasări e lor, și din partea studenților Iosif Rădulescu, student în anul II la Teologie — Lb. germană.

Sosirea oaspeților austrieci a avut loc joi seara,

24 octombrie 2002. Vineri, după o rugăciune ecumenică în Capela facultății încheiată cu cuvântările de salut, a avut loc o discuție protocolară asupra parteneriatului și perspectivelor lui, discuție la care au participat oaspeții din Graz, profesori și studenți ai facultății sibiene. Toți cei de față și-au exprimat unanim dorința de a continua și intensifica legăturile ecumenice și colaborările științifice dintre facultățile noastre. Un exemplu este dat de prof. Erich Renhart care colaborează deja la masteratul internațional de la Sibiu, ca specialist în lb. siriacă și în istoria Bisericii siriene.

Programul a continuat cu vizitarea orașului Sibiu, iar seara a avut loc o întâlnire cu grupul ecumenic „Corpus Christi” din Sibiu.

Sămbătă, sârbătoarea Sf. Dumitru, s-a participat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. După-masa

s-a vizitat Muzeul Astra din Dumbrava Sibiului, iar seara a fost oaspeții Asociației Filantropice „Sf. Nicolae” din Valea Aurie și a pr. Simion Săsăujan, parohul acestei comunități.

În ziua următoare, duminică, vizita s-a continuat la Mănăstirea Râmeț care a lăsat o puternică impresie duhovnicească. Apoi s-a vizitat Sibiul cu centrul lui renumit de icoane pe sticlă. Luni a fost ziua dedicată cunoașterii culturii germane din Transilvania, de aceea s-a vizitat loc. Biertan, fostul sediu episcopal evanghelic, și apoi cetatea medievală inegalabilă a Sighișoarei. Ghid amabil a fost pastorul sas Johannes Halmen.

În ultima zi, marți, după participarea la Misa catolică, a avut loc un seminar ecumenic cu tema „Volența și depășirea ei”, seminar la care s-au purtat discuții interesante privind Bisericele și răspunderile lor față de evoluția societății con-

temporane.

Ziua s-a încheiat cu o agapă frățească la care au participat toți cei implicați în acest parteneriat. Atmosfera a fost deosebit de caldă, cântecul, buna dispoziție au dus la depășirea granițelor de limbă, cultură, credință, care despart țările și Bisericile noastre. Pe fețele tuturor se putea citi bucuria întâlnirii care au făcut ca parteneriatul nostru să fie viabil și cu cele mai bune perspective.

Vizita delegației de la Graz s-a încheiat miercuri, la prima oră, când și-au luat rămas bun cei care, pentru câteva zile, au alcătuit o familie ecumenică. În felul acesta, parteneriatul dintre facultățile din Graz și Sibiu, bazat pe schimburi frățești de profesori, de studenți, prin informări și vizite reciproce, prin donații de cărți, continuă spre folosul tuturor. În anul următor, delegații facultății noastre vor fi oaspeții celor din Graz.

Pr. lect. IRIMIE MARGA

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rașinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 85.000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.111.1-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.